

Λιάνα Παπαχρήστου

Πολιτικά Δοκίμια

gr.linkedin.com/in/lianapapachristou

Δημοσιεύθηκαν στα *"Μετέωρα"*, εβδομαδιαία εφημερίδα της Καλαμπάκας (περίοδος 1996 – 1998)

...Δύο Λόγια για την συγγραφέα :

Είναι μεγάλη χαρά για μένα και τιμή, που μου δόθηκε η ευκαιρία να επιμεληθώ ταπεινών λεπτομερειών της παρούσας — αυστηρά προσωπικής και σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων — έκδοσης των **“Δοκιμίων”**, με περιεχόμενο Πολιτικής Φιλοσοφίας, που δημοσιεύθηκαν κατά καιρούς στον Τύπο της γενέτειρας Καλαμπάκας.

Μετά από την εκεί γέννησή της τον Νοέμβριο του **1961**, η αδερφή μου μεγάλωσε στην **Λάρισα**, όπου και η πρώτη της επαφή με την Παιδεία. Η συνέχεια έπεται με αποφοίτηση από το **Λύκειο Καλαμπάκας**. Μετά από την άμεσα επιτυχή εισαγωγή της το **1979** στην **Φιλοσοφική Σχολή Ιωαννίνων**, εγγράφεται στο **Κλασικό** Τμήμα αυτής και διαμένει για τέσσερα χρόνια στην βροχερή, υγρή και άκρως χειμωνιάτικη πρωτεύουσα της Ηπείρου. Ήταν εκείνα τα χρόνια, που δέχτηκε **επιρροές** από το συγγραφικό έργο του πρώτου εκλεγέντος Προέδρου της (νέας περιόδου της) Δημοκρατίας, εκλιπόντος Κωνσταντίνου Τσάτσου και το του μεγάλου Λογοτέχνη Νίκου Καζαντζάκη.

Μετά από την λήψη του πτυχίου της (1983), συνεργάζεται με τον Καθηγητή **Ε. Κριαρά** στην έκδοση **Λεξικού** στη Θεσσαλονίκη. Οικογενειακή τραγωδία (ο θάνατος του πατέρα μας τον Ιούνιο 1985) την απομακρύνει από την Θεωρία, στρέφοντάς την ‘Πρακτική’ της Φιλολογίας: εργάζεται **εκπαιδεύοντας** μαθητές Λυκείου, αρχικά ιδιωτικά, ενώ στο δημόσιο προσλαμβάνεται το **1988** και προσφέρει τις Υπηρεσίες της στην Καστοριά, στη Θήβα και, τελικά στην **πάτριά Γη** του Νομού Τρικάλων, όπου διδάσκει ακόμη και σήμερα (Λύκειο Καλαμπάκας).

Η Λιάνα Παπαχρήστου όμως δεν σταματά εκεί... Διαβάζει, μελετά, παρατηρεί, νοιώθει την Πνευματική ανάγκη να φωνάξει, να δηλώσει, **να αρθρώσει Λόγο** έντεχνο, **καλλιεπή**, φιλοσοφικό, Πολιτικό. Δεν παύει στιγμή να δεσμεύεται πολιτικά διατυπώνοντας μεστά και με σαφήνεια ξεκάθαρες απόψεις-τοποθετήσεις στον Τύπο του αρχαίου “Αιγινίου” (Καλαμπάκας).

Χωρίς να παραμελεί οικογένεια και επαγγελματικά καθήκοντά της ως εκπαιδευτικού ιεραρχεί τις προτεραιότητές της, ώστε να βρίσκει χρόνο και ψυχική ενέργεια προς εκτόνωση στην **αγαπημένη της δραστηριότητα**: την χρήση της πέννας της στην υπηρεσία του Κοινού συμφέροντος προς **Αφύπνιση** συνειδήσεων και διατήρησή τους σε εγρήγορση...

Ελπίζω πως ο αναγνώστης θα αισθανθεί ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα της **συγγραφικής της δραστηριότητας**, τελειώνοντας το διάβασμα των δοκιμίων με ακόμη περισσότερα Ερωτήματα, όχι με “έτοιμες” — προκατασκευασμένες — απαντήσεις. Εξάλλου εκείνος είναι και ο τελικός αποδέκτης και Κριτής.

Χαλάνδρι Αύγουστος 1998

Γιάννης Χ. Παπαχρήστος

(www.icp-med.gr)

“ Το κρίσιμον στη διακεκαυμένη ζώνη της πολιτικής ! ”

Ο Αριστοτέλης σοφά διατύπωσε κάποτε πως ο άνθρωπος είναι πολιτικό ον. Η σύγχρονη σκέψη έρχεται να συνυπογράψει και να επαυξήσει την παραπάνω άποψη ισχυριζόμενη πως ο,τιδήποτε προκύπτει ή συμβαίνει και υφίσταται είναι πρωτίτως και εξόχως θέμα πολιτικό.

Έτσι σθεναρά και νόμιμα η πολιτική εισήλθε στη “δίαιτά” μας με τη δόξα του κεκλημένου σωτήρα, ο οποίος στη συνέχεια καταλήγει δυνάστης. Ο μύθος φαίνεται γλαφυρός και ειδυλλιακός, όμως είναι η ρίζα και η αιτία πολλών από τα δεινά, για τα οποία χρεωθήκαμε από την αφελή μας Πίστη στην πανάκεια της πολιτικής θεωρίας και των λύσεων που αυτή από μόνη της ευελπιστεί και ευαγγελίζεται.

Σιγά - σιγά, ήσυχα και αβίαστα συνέβη, ώστε το νόημα των ιδεών μας, το περιεχόμενο των συλλογισμών μας καθώς και η γενικότερη στάση μας να τοποθετούνται μέσα στον στρόβιλο του “πολιτικού γίνεσθαι” και εκεί πλέον να αξιολογούνται, να πλαισιώνονται και να προσδιορίζονται ύστερα από ανίχνευση. Τυχάνει μάλιστα να έχουμε αποκτήσει και το ακριβό μας πολιτικό ιδεώδες, την δημοκρατία βέβαια, το οποίο θα πρέπει να στηρίξει τους καθημερινούς μας ανθρώπινους στόχους — περιουσία, κοινωνική επιφάνεια, ευζωΐα. Και αυτή είναι η φιλοσοφία των πολιτικών μας απόψεων.

Όμως αλήθεια πέρα από τις όποιες σκοπιμότητες και αναγκαιότητες ενός πολιτικού συστήματος να συγκρατήσει την ασυδοσία και την θεσμοθετημένη αδικία, το πολυτιμότερο πράγμα στη μεγαλοπρέπεια της ανθρώπινης ζωής δεν είναι το ίδιο το Κράτος, αλλά το δημιουργικό και ευαίσθητο στα μεγέθη των αξιών άτομο, η προσωπικότητα. Αυτή μόνον δημιουργεί το ευγενές και το ποιοτικό και αυτή θα

ανασυστήσει Κράτος Δικαίου και όχι το κοπάδι των φανατισμένων οπαδών που θα παραμένει αποκτηνωμένο στη σκέψη αλλά και στα αισθήματα.

Ίσως εδώ να ελλοχεύει η λύση για το μυστήριο της παταγώδους αποτυχίας κατά την εφαρμογή όλων εκείνων των φαινών ιδεών που περιέχουν τα διάφορα οικονομικά και δημοσιονομικά μέτρα. Ίσως εδώ να οφείλεται το ότι οι διάφορες νομικές διατάξεις, αν και υπάρχουν και συμπεριλαμβάνουν όλες τις περιπτώσεις, αδυνατούν εν τέλει να λειτουργήσουν στο σύνολό τους αποτελεσματικά.

Και το παράδοξον της υπόθεσης βρίσκεται στο ότι με ευχαρίστηση πλέον οχούμαστε στο μέλλον επί της ταραχώδους πολιτικής μας ιστορίας και με ανώφελα μαθήματα υψηλού αισθήματος ευθύνης και δικαιοπραξίας. Η ιστορία σε τελευταία ανάλυση μας διδάσκει ότι δεν διδάσκει τίποτα στο ευφυές και ακατάδεχτο ηθικοπνευματικό ανάστημά μας.

Για τους λιγότερο εύπιστους η εναλλαγή και αλληλοδιαδοχή πολιτικών συστημάτων και θεωριών σημαίνει μετατόπιση των προβλημάτων από τον ένα τομέα στον άλλον, ώστε πάντα και σταθερά να υπάρχουν αδικούμενοι με λιγότερη ή περισσότερη ένταση και μανία. Στους υπόλοιπους η προπαγάνδα των συναισθημάτων εμφυσά πεποιθήσεις που στερούνται πρόσβασης στην πραγματικότητα ως είναι και ως έχει χωρίς εικασίες.

Μία άλλη περίτρηνη απόδειξη του πόσο συναισθηματικά βιώνουμε την ιστορία — και δη την πολιτική — αποτελούν οι δύο τελευταίοι μήνες των πολιτικά ακάνθινων εξελίξεων. Και όλοι μας κρεμόμαστε από 'κει, όπως το ώριμο τσαμπί από το κλήμα, γεμάτοι αδημονία και δικαιολογημένο ενδιαφέρον προσήλωσης.

Η διαπίστωση από όλη αυτή την διαδικασία της πολιτικής δυστοκίας είναι ότι μάλλον διερχόμαστε μία άλλη μεταπολίτευση ασθμαίνουσα σε θέματα ισότητας και

κοινωνικής μέριμνας και δημοσιονομικών αδιεξόδων, διεκδικούσα όμως μία αναλόγου κύρους αξιοπιστία στο τόλμημά της να είναι περισσότερο έντιμη.

Έχουμε λοιπόν σημασιολογικά την πανηγυρική είσοδο μιας εποχής κοινοβουλευτικής ευθύνης και επαναπροσδιορισμού των εφικτών στόχων, των άμεσων προτεραιοτήτων αλλά και των πρακτικών της κομματικής δεοντολογίας.

Η νέα φιλοσοφία της πολιτικής οργάνωσης θέλει πλέον να αποπέμψει τα παράσιτα της πελατειακής σχέσης, της κρατικής εχθρότητας και αναποτελεσματικότητας, της αναξιοκρατίας και της διάχυτης εκείνης σκανδαλογίας κάθε είδους. Έτσι ως φυσικό επακόλουθο το παλιό, το γνώριμο, αυτό που ξέραμε ως τώρα ως πρόσωπο της πολιτικής όλο και θαμπώνει περισσότερο και στη θέση του πλέον αρχίζει να σχηματίζεται μία άλλη φυσιογνωμία πολιτικής υπόστασης και φιλοσοφίας απροσδιόριστη ακόμα στα όριά της, γεμάτη όμως ιστορική αναγκαιότητα.

Για όσους αρέσκονται στις εικόνες θυμίζει το ξημέρωμα μετά από μία κουραστική, ατελείωτη και επεισοδιακή Μεσαιωνική νύχτα. Κανείς δεν ξέρει τι ημέρα θα φέρει, όμως δεν παύει να πρόκειται για ξημέρωμα.

Στο χωροχρόνο των συμβάντων το προσδοκώμενο έρχεται πάντα την στιγμή που σταματά κανείς να το περιμένει. Και αυτό είναι η μαγεία του και το τέλος της εμφάνισής του.

Νέες απόψεις και “ηθικές” θα στοιχειοθετήσουν την πολιτική δεοντολογία και απομακρυσμένες αξίες θα εισέλθουν ξανά στην τροχιά της.

Η ενασχόληση με τα κοινά δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ή να καταχωρείται ως νομή εξουσίας αλλά ως καθήκον και χρέος ωφελιμότητας. Το ήθος και η ικανότη-

τα ενός πολιτικού προσώπου θα πρέπει να κρίνονται χωρίς τα εκμαγεία της χρησιμότητας στην παράταξη ή από το μέτρο της ευγνωμοσύνης που του οφείλουν οι ισχυροί.

Αυτή λοιπόν την ιστορική στιγμή — διότι σίγουρα γράφουμε σύγχρονη ιστορία αυτόν τον καιρό — που ο πολιτικός λόγος τείνει να εξυγιανθεί, να συρρικνωθεί στα όριά του, να γίνει συγκεκριμένος και απτός, το κοινωνικό κράτος είναι ακόμα στα σκαριά. Σαφώς και έπρεπε η ακατάσχετη πολιτική ρητορεία να διαψευσθεί μέσα από οδύνη και η *α-πολιτικοποίηση* να καταστεί το ύστατο υγιές φαινόμενο μιας νοσούσης πολιτικής ζωής.

Σ' αυτή την γκρίζα εποχή των ορίων οι βαστάζοντες τον αναγκαίο εκσυγχρονισμό πρέπει να είναι σεμνά ειλικρινείς, νηφάλιοι και άφοβοι του πολιτικού κόστους στη δράση τους ή τουλάχιστον να προσπαθήσουν να είναι.

Προς το παρόν όμως είμαστε υποχρεωμένοι να υφιστάμεθα το ήθος του μονοσήμαντου, στυφού δημοσίου λόγου που στερείται κάποιου ουσιώδους περιεχομένου και μηνύματος, που είναι όμως γεμάτο υπαινιγμούς και αφελή σοφίσματα χωρίς ευσέβεια ακραιφνούς συνείδησης.

Ασφαλώς υπάρχει και μία άλλη διαδικασία εξίσου επίπονη και ενδιαφέρουσα. Μάλιστα επικυρώνει και όλη την σημασία των πολιτικών δρομολογήσεων. Αφορά εμάς τους κοινούς θνητούς που διατηρούμε εντελώς υποσυνείδητα μία μικρή ελπίδα για το ήθος περισσότερο και όχι το αποτέλεσμα των πολιτικών πειραμάτων και εγχειρημάτων. Κάπου χάσαμε την αισιοδοξία μας και απλά περιμένουμε όχι Τόσο ...την σωτηρία μας, όσο Τον επαρκή εκείνο λόγο που θα άρει την απόφασή μας να ζούμε μόνοι με τις σκέψεις μας και τις απογοητεύσεις μας.

Αρκετοί από μας βαδίζουν τον δικό τους δρόμο στο πνεύμα των καιρών χωρίς να χάσουν το επίμονο αίσθημα της ανεξαρτησίας από όλα τα συστήματα και τις

ετοιμοπαράδοτες λύσεις. Πρόκειται μάλλον για ιδεολόγους Επαναστάτες που έχουν διαπιστώσει την ύπαρξη ορίων για αμοιβαία κατανόηση και συμπάθεια με τους άλλους. Κάπως έτσι χάνουν κάτι στην πορεία τους από την ξενοιασιά και την σοφία της άγνοιας, κερδίζουν όμως την δυνατότητα να θέτουν ως άτομα νέα ηθικά δεδομένα σύμφωνα με τα οποία η ζωή της κοινωνίας διαμορφώνεται. Τους χρειάζεται ασφάλεια, ελεύθερος χρόνος και ενέργεια, ώστε να προωθήσουν από άλλο σημείο την ανάπτυξη και την διαμόρφωση της κοινωνίας των πολιτικών οραμάτων.

“ Altera pars ”

Στη ζωή μας η αναζήτηση της αλήθειας είναι από τις πιο τραγικές σκηνές και τις πιο σημαντικές βέβαια. Και αυτό διότι η αλήθεια συμπεριφέρεται όπως η αρχαία Αιγύπτια θεά Ίσις: κρατά πάντα σκεπασμένο το πρόσωπό της.

Κανείς μας δεν μπορεί να μαντέψει τι υπάρχει όπισθεν. Ίσως το παν, ίσως και το τίποτα. Αλλά αυτό που μετράει είναι κατά πόσο είμαστε έτοιμοι για τη συνάντηση με την όποια αλήθεια και ακόμη περισσότερο πόση δόση αλήθειας αντέχουμε.

Ό,τι και αν μας συμβαίνει όμως, η αλήθεια δεν αλλάζει συνήθειες, δεν συνοικεί με την δοκησιοφία ούτε υπολανθάνει στις φοβερές αναντιστοιχίες λόγων και έργων ούτε φυσικά θέλει να έχει σχέση με τις στρατιές των “δήθεν”. Η αλήθεια κρύβει πράγματι τραγικότητα και ανταμείβει με αυτογνωσία αυτόν που θα την υποστεί χωρίς να υπεραίρεται. Στην αλήθεια βρίσκουμε γνησιότητα, αυθεντικότητα, συναισθήματα και ευαισθησίες που κινητοποιούν συμπεριφορές προς την συνέπεια και το ήθος. Και κάτι ακόμα: όλα αυτά χωρίς περιττούς θορύβους, χωρίς μένος επίδειξης.

Και αν υπάρχουν πολλοί που διαφωνούν για το μεταφυσικό πρόσωπο της ζωής, όπου τα πιο κρίσιμα γεγονότα διαδραματίστηκαν πριν από την εμφάνισή μας και όπου το δίκτυ του πεπρωμένου μάς κρατά γερά πιασμένους με λίγα περιθώρια επιλογών ή απεμπλοκής, σίγουρα πολλοί λιγότεροι θα αρνούνται την θεατρικότητα της ίδιας της ζωής. Γιατί το θέατρο μπορεί να μην είναι πιστό αντίγραφο της ζωής και να την ξεπερνά, *η ίδια η ζωή όμως είναι θέατρο!*

Φυσικά στο κέντρο όλου αυτού του θεατρικού και πραγματικού γίγνεσθαι ο άνθρωπος. Ο άνθρωπος που ολοένα και περισσότερο μεταμορφώνεται σ’ ένα

οδυνηρό ερωτηματικό. Άσχετα μ' αυτό μήπως συχνά και τα ίδια τα γεγονότα μάς "επιτίθενται"; και η άμυνά μας σε τι συνίσταται;

Πόσο κοστίζει να είναι κανείς αληθινός και ουσιώδης χωρίς να χάσει την θερμοκρασία του συναισθήματος;

Ποιοι είναι οι πιο πιστοί σύντροφοι στο ταξίδι της ζωής; Σίγουρα όχι οι άνθρωποι και όσοι γαντζώθηκαν από ανθρώπους και εξαρτήθηκαν συναισθηματικά από αυτούς γνωρίζουν πολύ καλά πως κράτησαν απλώς μια άκρη του νήματος χωρίς ποτέ να πατήσουν με βήμα σταθερό την οδό της αυτοπραγμάτωσης. Υπηρετούμε λοιπόν ιδέες και προσφέρουμε στους ανθρώπους, δεν διεκδικούμε τους ανθρώπους, δεν προβάλλουμε πάνω τους την δική μας επιβεβαίωση. Και αν χάνουμε πολλές φορές το στίγμα μας, είναι γιατί παραβιάζουμε ..."τις οδηγίες προς ναυτιλλομένους".

Ο καθένας μας στην προσπάθειά του να άρει τα αδιέξοδα, γίνεται λίγο ποιητής, λίγο φιλόσοφος, λίγο πεζολάτης, λίγο παράλογος, λίγο απ' όλα.

Στο φινάλε δεν έχει σημασία με ποιον τρόπο και με ποιο συγκεκριμένο μέσον μεταδίδει το προσωπικό της μήνυμα μια ανθρώπινη συνείδηση. Ίσως και να μην είναι το σπουδαιότερο το περιεχόμενο ενός μηνύματος, όσο ο πομπός ενός μηνύματος! Υπάρχει κάτι που μπορεί να φέρει εις πέρας κάποιος που αισθάνεται άγρυπνος και έχει προσωπικό ήθος (δυσεύρετο είδος); Μάλλον να δώσει ένα δικό του νόημα στη ζωή, ένα προσωπικό όραμα ενός κόσμου καλύτερου μέσα από τα δεδομένα και έξω από αυτά. Και αυθεντικότητα έχει εκείνο το όραμα, όταν ο οίστρος του έχει δύναμη. Αλλά βέβαια μόνο τους τα οράματα δεν αρκούν, όση πίστη και δύναμη και αν περιέχουν.

Πάντως αν τολμήσουμε συγκριτική ανίχνευση των περασμένων, θα καταλήξουμε σε μία ηχηρή διαπίστωση: ζούμε αργά και νωχελικά και νυσταγμένα το τέλος ενός επικού και στοχαστικού αιώνα. Οι περισσότεροι κιόλας είμαστε αδοκίμαστοι,

άκαπνοι, άσχετοι ουσιαστικά με το πρόσωπο της έσχατης Ανάγκης, άφιλοι, φερέοικοι, αλλά επηρμένοι από τις γνώσεις και τις αξιώσεις ποιοτικής ζωής.

Είμαστε μάλιστα τόσο απελπιστικά βέβαιοι πως αυτό που επιλέξαμε και έχουμε είναι αυτό που μας ταιριάζει και συνυπογράφει την εξέλιξή μας, ώστε η ολισθηρότητα των καιρών να μην μας ανησυχεί και να την θεωρούμε απλώς ιδιαιτερότητα.

Ασφαλώς και δεν κυλά η ζωή μόνο με αμφισβήτηση και φοβίες, αλλά ούτε όμως μπορεί να διέλθει και με απόλυτη ξενοιασιά. Σίγουρα καλές και μάλιστα εξαιρετικές οι πολιτιστικές εκδηλώσεις. Όταν μάλιστα συντελούν μοναδικά στο να συνειδητοποιούμε την περιβόητη πολιτιστική μας ταυτότητα όλοι, όσοι το αμελήσαμε κατά καιρούς, και στο να επιβεβαιώνουμε την ικανότητά μας να προσφέρουμε με το αζημίωτο της δόξας και της σπουδαιότητας. Η σκοπιμότητα αυτών των εκδηλώσεων εξυπηρετεί μια αισθητική ποιότητα, στη βάση της όμως αποτελεί για όλους μια τερπνή και ωφέλιμη αφύπνιση από το τέλμα του χαμένου ελεύθερου χρόνου.

Όμως δεν πρέπει να μείνουμε εκεί. Δεν έχουμε το δικαίωμα να κακοποιούμε την υφιστάμενη κατάσταση και μετά να επιστρέφουμε κατ' οίκον ικανοποιημένοι από τον εαυτό μας. Πέρα απ' όλα αυτά έχουμε το κουράγιο ν' αντικρύσουμε τις αλήθειες των πραγμάτων γύρω μας με αξιοπρέπεια, σοβαρότητα και φλέγμα;

Πόσο μάς απασχολεί το γεγονός ότι κρίσιμες διαδικασίες δρομολογούνται για το μέλλον του Αιγαίου, οι οποίες μας οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στην στρατιωτική διχοτόμηση του Αιγαίου και στην κατάλυση της Ελληνικής κυριαρχίας επί της νησιωτικής Ελλάδας; Έρχεται ν' αναρωτηθεί κανείς αν όλοι οι εγκαταβιούντες την Ελληνική επικράτεια είμαστε λάθρα βιούντες. Στη συνέχεια εύκολα αντιλαμβάνεται ο κοινός νους τους λόγους ενθάρρυνσης του τουρκικού επεκτατισμού από το ΝΑΤΟ. Διότι η με οποιοδήποτε τρόπο επερχόμενη διχοτόμηση του Αιγαίου αφήνει κενό χώρο κυριαρχικών δικαιωμάτων για το ΝΑΤΟ. Εδώ πρέπει να κατασταθεί σαφές ότι, αν οριστικοποιηθεί αυτή η Ελληνο-νατοϊκή / ελληνοτουρκική συμφωνία για την

στρατιωτική συγκυριαρχία στο Αιγαίο, μόνο με Ελληνοτουρκικό πόλεμο μπορεί να αναιρεθεί.

Τι μπορούμε να κάνουμε; Γί' άλλους φρόνιμο είναι να μην διαπραγματευόμαστε μετά του ΝΑΤΟ το Αιγαίο. Γί' άλλους να διεκδικούμε μέσα από τις γραμμές του ΝΑΤΟ τα συμφέροντά μας. Ένα είναι το γεγονός πάντως. Οι οριστικές αποφάσεις για την νέα δομή του ΝΑΤΟ θα παρθούν στη σύνοδο κορυφής της Συμμαχίας περί τα μέσα του '97. Άγνωστον αν υπάρχει τρόπος να αποτραπούν αυτές οι εξελίξεις. Σίγουρα χειρότερο και της ψυχολογικής ήττας είναι να μας προκύψει η αδιαφορία και η άγνοια.

Άλλη αλήθεια: το ότι την τελευταία 25ετία υλιστές ασυγκράτητοι καταβρόχθισαν με όλη τους την δύναμη και κάθε δυνατή συνέπεια την ίδια την σάρκα του κράτους. Ξεκοκκάλισαν εν ονόματι ιερής ιδεολογίας τις περισυλλογές γενεών και φόρτωσαν την ράχη μας μ' ένα χρέος και ένα έλλειμμα εμπιστοσύνης. Βέβαια το πρόβλημα βρήκε τον δρόμο για την λύση του, όμως δεν παύει να υφίσταται και να επισύρει τα γνωστά επακόλουθα στέρησης. Η οικονομία είναι — θέλουμε να πιστεύουμε — στο στάδιο ανόρθωσης. Αλλά ποιος μάς επιβεβαιώνει ότι δεν θα υποτροπιάσουν οι παλιές αμαρτίες;

Άλλο μέτωπο αλήθειας: Η ανασκολόπηση του Στρατού από τον φόβο μιας άλλης Επανάστασης. Τώρα στην κορυφή της ιεραρχίας του ανέρχονται πλέον νέα πρόσωπα πιστά στα εκάστοτε εξουσιάζοντα κόμματα. Εδώ στάθηκε ολέθριο το γεγονός ότι εμφύσησαν στα νέα στελέχη την καταλυτική άποψη ότι "η άνοδός τους εξασφαλίζεται δια της κομματικής ταυτότητας".

Άλλη αλήθεια: η χαίνουσα πληγή της Παιδείας. Έχουμε το φαινόμενο ενός μεσαίωνα, όπου για δεκαετίες ολόκληρες μαθητοσειρές αποφοιτούσαν αποκομμένες με την γνώση. Και δεν σταματά εδώ. Ποδοπατήθηκε (ας είμαστε ειλικρινείς) το λειτούργημα του δασκάλου, ισοπεδώθηκε η προσωπικότητά του, εκτέθηκε στην

επιδρομή των ξεσηκωμένων μαθητικών συνειδήσεων που περιφρόνησαν τις πηγές και τους τρόπους μάθησης. Καταλήψεις, καταστροφές, εγκαταλείψεις, έλλειψη χρηματοδότησης έχουν ήδη εκθρέψει στρατιές σπουδαστών, πολλοί των οποίων θα απαιτήσουν αύριο να προικοδοτήσουν τις επιστήμες χωρίς την δέουσα κατάρτιση.

Άλλη αλήθεια: το κατ' επέκταση φαινόμενο της άρσης όλων των κανόνων χρέους και σεβασμού. Καθένας από το πόστο του εξαγοράζει την προσφορά του καθήκοντός του ανάλογα με την σοβαρότητα του αντικειμένου και την τσέπη του εξυπηρετούμενου. Οι θεσμοί έγιναν παίγνια και ατέλειωτες οι αναφορές που αποκαλύπτουν σκάνδαλα, διαφθορές και ζημιές που προκλήθηκαν από την αβελτηρία υπευθύνων που κολυμπούν στα έλη του αφελληνισμού, της παρανομίας και της ανηθικότητας.

Επί πλέον το ίδιο το Κράτος προβάλλει πολύ συχνά την ασυνέπιά του σε ασυνεπείς πολίτες και φτύνει συχνά κατά πρόσωπο παραδείγματα ανιδιοτελούς προσφοράς.

Μήπως διαφωνεί κανείς για το μέγεθος της διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα ή μήπως και αυτό είναι εντός φυσιολογικών ορίων; Πάντως το συγκεκριμένο φαινόμενο φέρει σφραγίδα γνήσιας Ελληνικότητας και μόνον. Ο Δημόσιος Τομέας νοσούσε και νοσεί από κορυφής έως ονύχων. Επιστήμονες, ειδικοί και άλλοι συσκέπτονται και αδυνατούν να δώσουν λύση στη μάστιγα αυτή ή έστω τρόπους ανακούφισης. Ομοιάζει τέλεια της Λερναίας Ύδρας και δεν φαίνεται να τελειώνουμε ή να διεξερχόμεθα του φαύλου αυτού κύκλου.

Τελικά δεν έχουμε μόνον δημοσιονομικό έλλειμμα, κυρίως έχουμε ηθικό έλλειμμα.

Και είναι επίσης αλήθεια τρομερή και καθόλου τυχαίο το ότι οι Γερμανοί ως κατακτητές σχημάτισαν μια ιδέα για μάς καθόλου τιμητική, την οποία μάλιστα μας

την πέταξαν κατάμουτρα: “οι μισοί Έλληνες είστε ήρωες και οι άλλοι μισοί προδότες”. Αν σκεφτούμε την ισχύ του δόγματος που λέει ότι “κανείς δεν αλλάζει χαρακτήρα και συμπεριφορά γενικότερα χωρίς λόγο”, τότε ας αναλογισθούμε τα ποσοστά και ας εξαγάγουμε κάποιο χρήσιμο συμπέρασμα πρώτα για τους εαυτούς μας και έπειτα για τους άλλους.

Ένα άλλο ακόμα εξίσου αδυσώπητο: ως πότε εκείνα τα κρεββάτια θα υπάρχουν στους διαδρόμους των νοσοκομείων ως διαπιστευτήρια ψευτιάς και υποκρισίας όλων αυτών, οι οποίοι δεν πάσχουν και νομίζουν ότι ποτέ δεν θα πάσχουν; Πότε επιτέλους θα μπορεί να ασθενεί κάποιος άνθρωπος, αν έζησε σκυλίσια;

Και ως πότε θα διακινούνται άνετα τα ναρκωτικά σε φυλακές και σχολεία; Ποιοι τα επιτρέπουν, ποιοι τους καλύπτουν; Η ακηδία μας δρόμος ανοιχτός για το πουθενά. Σαν να μην έφθανε το δημογραφικό πρόβλημα της υπογεννητικότητας, των τροχαίων ατυχημάτων, τώρα έρχεται και η κορωνίδα της εξόντωσής μας. Οι λιγοστοί βλαστοί της Ελλάδας χάνονται άδοξα και πρόωρα με μια σύριγγα, μ’ ένα κοκτέιλ. Εμείς αναθρέφουμε αυτά τα παιδιά, από μάς προέρχονται, δεν νοιώθουμε καμμία ευθύνη ή τέλος καμμία ενοχή, τίποτα πια;

Το θέμα μας δεν είναι καθόλου αν μπορούμε να τα πατάξουμε όλα αυτά εν τη γενέσει τους ή να τα προλάβουμε εν εξελίξει. Σημασία τόση δεν έχει το ότι δεν μπορούμε να δράσουμε άμεσα και αποτελεσματικά. Σημασία τεράστια έχει πώς μπορούμε να υψώνουμε αυτή την σημαία της αλαζονείας ένθεν και ένθεν, πώς μπορούμε και αισθανόμαστε σπουδαίοι, ενδιαφέροντες, επιτυχημένοι, κλεισμένοι στην ιδιώτευση και στην ατομική προκοπή χωρίς ενοχές, χωρίς συναίσθημα ανεπάρκειας. Τέλος σημασία υψίστη έχει πώς τολμάμε να απαιτούμε από ανθρώπους του μόχθου χωρίς λιβρέα και τρόπαια να ξελασπώσουν το κάρο, και ας μην ξέρουν όλα αυτά περί συστήματος και ανάγκης, καταβάλλουν όμως το τίμημα του τίτλου “Έλληνας πολίτης” με περισσότερη συνέπεια και ευπείθεια.

Πώς αλήθεια έχουμε πεισθεί τόσο πολύ ότι όλα βαίνουν όσο το δυνατόν καλύτερα, πώς αρνούμαστε την χρέωση όλων αυτών που ίσως να μην τα διαπράξαμε εμείς, μας αφορούν όμως και μας ανήκουν;

Ή μήπως η ανησυχία μας, η όποια ανησυχία μας, έγκειται στην αναδίπλωση, την ευζωΐα και την μακαριότητα του γνωστού “carpe diem”;

Ως κατακλείδα μία διαβεβαίωση: Κανείς δεν είναι ικανός να δώσει μαθήματα ήθους σε κανέναν, κανείς δεν είναι καλύτερος κανενός και σίγουρα τα πράγματα δεν είναι μόνον μαύρα ή εντελώς μαύρα. Σαφέστατα θα πρέπει να υπάρχουν και σημεία προόδου, να τα θυμόμαστε και να αναφερόμαστε σ’ αυτά, για να μην μας καταβάλει κυρίως η ηττοπάθεια και όχι βέβαια για να μην καλλιεργούμε αυταπάτες και να κοιμόμαστε ύπνον δικαίου, ενώ δεν μάς αξίζει.

Λίγες οι αλήθειες στην Ελλάδα που μ’ αρέσουν !

“Επί τα ίχνη ώριμης πολιτικής συνείδησης...”

Πάει καιρός που η αμφιβολία κρύβεται επιμελώς στις πεποιθήσεις μας και εκείνες οι απόλυτες βεβαιότητες για την αντιμετώπιση των πολυσχιδών προβλημάτων υποχωρούν στα φυσικά τους μεγέθη. Μία άλλη περίοδος σκεπτικισμού άνοιξε την αυλαία της.

Έτσι το να εκτιμήσουμε την εποχή μας έξω από κάθε προκατάληψη μοιάζει αξίωμα ανέφικτο. Κάθε προσέγγιση φέρει τον χαρακτήρα μιας ιδεολογίας, μιας εξήγησης, μιας θεωρίας. Αλλά και κάθε άποψη δικαιούται ενός μεριδίου ορθότητας. Και επειδή στον σύγχρονο κόσμο άπαντα του επιστητού άπτονται της πολιτικής διευθέτησης, κάθε ασυνέπεια ανάμεσα στην πολιτική πράξη και στον ηθικό κανόνα ανοίγει χάσματα και εδραιώνει ανασφάλειες στο σώμα της κοινωνίας.

Απαραίτητο να κάνουμε μία διευκρίνιση: άλλο η συναισθηματική αξίωση και άλλο η πολιτική πραγματικότητα.

Ως λαός θέλουμε να πιστεύουμε πως διήλθαμε όλα τα μήκη και τα πλάτη των πολιτικών μεταβολών και σχημάτων, πως δοκιμάσαμε την χαρά ιδεατών προσπαθειών, πως τολμήσαμε ως ένα σημείο επιλογές μη-αντοχής και επιλογές παντελώς αδόκιμες στον χώρο-χρόνο πραγματοποίησής τους. Ως λαός πιστέψαμε και εξαγνισθήκαμε στα λάθη που μας πόνεσαν και μας δίδαξαν εν τέλει κάτι από την ουσία του “πολιτικού γίγνεσθαι”, κάτι από πολιτικό ρεαλισμό ίσως. Βέβαια στην πράξη είναι υπέρλογο να περιμένουμε από έναν λαό να φθάσει τις ψυχρές αφαιρέσεις της πολιτικής και ας κάνει πολιτική σ’ όλο το μήκος του ιστορικού του βίου. Διότι την κάνει ασυναίσθητα, θολά, με συναισθηματική φόρτιση και όχι επαγγελματικά με την αταραξία του πολιτικού δράστη. Παρακολουθεί μάλιστα με την πληθωρική του

ιδιοσυγκρασία τις εξελίξεις και περιμένει την έκβαση από την διαχείριση των συμφερόντων του με αδημονία. Η εκάστοτε πολιτική ηγεσία γνωρίζει καλά τους κανόνες λειτουργίας του λαϊκού συναισθήματος, γι' αυτό και φροντίζει ώστε οι υποσχέσεις που σπέρνονται στον λαό, να επενδύονται ηθικά στην ευαισθησία του.

Το πρόβλημα εδώ έγκειται στο ότι όλοι εμείς — ακόμη και δυσπιστώντας — τελικά δίνουμε βάση σ' αυτά που λέγονται επισήμως και προειδοποιητικά. Αρεσκόμαστε στις πατροπαράδοτες φιλίες αλλά και στις παλιές έχθρες, στην ανάμνηση κοινών αγώνων, στις αυταπάτες, ενώ αρνούμαστε την πρακτική και όχι την θεωρία απεμπλοκής από "φόρμες", δομές και μοντέλα συμπεριφοράς που μας έβαλαν μακροπρόθεσμα.

Από την άλλη όμως οι κατά καιρούς διαψεύσεις και οι ασυνέπειες συσσωρεύτηκαν μέσα μας και πήραν την μορφή καχυποψίας, δυσπιστίας και παγιωμένης απογοήτευσης.

Όμως η ευθύνη γι' αυτό το κλίμα ήττας μας ανήκει και πρέπει κάποτε να τελειώνουμε μ' αυτό. Ήρθε το τέλος μιας εποχής συναισθηματικών κριτηρίων. Η διαδικασία του "εκλογίζεσθαι" θα βοηθούσε πολύ στην κατανόηση της σκοπιμότητας που εξυπηρετεί η πολιτική και όχι μόνον. Η ερμηνεία των υποχρεώσεών μας ως πολίτες, οι προϋποθέσεις και η εν γένει συμπεριφορά με την οποία θα ξεφεύγαμε από την συμβατικότητα, η πνευματική αυτονομία, η άγρυπνη συνείδηση που μπορεί να εμπνέει πίστη στις ανθρώπινες αξίες, θα μπορούσαν να συμβάλλουν στο κλίμα δημιουργίας και προόδου σημαντικά. Οι εφησυχασμοί και ο δογματισμός δεν μπορούν να οδηγήσουν τα σύνολα στην ευθυκρισία και σε απροκατάληπτα συμπεράσματα για τον κόσμο και την ζωή.

Για να στεφθούν όμως και με επιτυχία οι πολιτικοί στόχοι χρειάζεται παραχώρηση, ώριμη αποδοχή προτεραιοτήτων και συνεπακόλουθων θυσιών, κάποτε ακόμα και διάψευση βολικών θεωριών.

Η όλη διαδικασία είναι επίπονη και τα στάδια της εξελικτικής αυτής πορείας δεν περιλαμβάνουν ειδυλλιακές πρασινάδες και διαλογικές ματαιοπονίες. Οι συγκρούσεις θα προκύψουν κάθετες, κάποιοι θα δυσανεστηθούν και θα αντιδράσουν. Ασφαλώς όλοι προσδοκούν το βέλτιον, όμως σύμφωνα μ' έναν μυστικό κώδικα, μακριά από κάθε προσωπικό κόστος. Ευελπιστούν πως όλα σ' αυτόν τον κόσμο ρυθμίζονται με παραγγέλματα στη μακαριότητα ελάσσονος κόπου και μάλιστα άνευ χρονικού περιθωρίου.

Μία αναντίρρητη αλήθεια είναι ότι είμαστε ως Μεσογειακοί κάπως των άκρων. Γι' αυτό υστερούμε σε οξυδέρκεια και υπομονή υλοποίησης, αν και διαθέτουμε πολιτικό αισθητήριο.

Μετά τις εξάρσεις με κρύο πλέον μυαλό είμαστε σε θέση να υποδεχθούμε την πραγματικότητα όχι βέβαια ως συρραφή ψεύδους αλλά ως δεδομένη υφιστάμενη κατάσταση. Σαφώς και πρέπει να συντομεύσουμε τον χρόνο της "θερμής στάσης", διότι η συνειδητοποίηση είναι περισσότερο χρονοβόρα.

Σήμερα περισσότερο από ποτέ το κεφάλαιο της πολιτικής θεωρείται υπεύθυνο μιας σειράς αδικιών προς τους πολλούς. Λογικά όμως ως ένα σημείο μόνον μπορεί να είναι η πολιτική αδιάφορη στο ηθικό χρέος και στη συναισθηματική αξίωση. Σε τελευταία ανάλυση αυτά δικαιώνουν μία πολιτική. Όσο για την ηγεσία, σίγουρα δεν σημαίνει απλώς τεχνική, τρόπο διαχείρισης εξουσίας. Σημαίνει ιδεολογικό περιεχόμενο που υπηρετείται από την τεχνική, αρχές που καθοδηγούν, εμπνέουν. Πίστη δηλαδή που ορίζει έναν σκοπό και κάποιες συντεταγμένες πορείες. Διαφορετικά η τεχνική της ηγεσίας γίνεται δικολάβος που διεκπεραιώνει μικροϋποθέσεις.

Το Στάδιο εκείνο της υπερτιμημένης αφέλειας ενός λαού αλλά και της ευφυΐας των ηγετών έχει παρέλθει. Η συλλογικότητα είναι το σύνορο του αιώνα μας που δεν χαρίζεται κανενός μονοπωλιακά θριάμβους και αποτυχίες. Είναι αδέκαστη και δικαίως αυστηρή στις υπερτροφικές επιείκιές μας. Μας ενδύει σοβαρότητα,

υπευθυνότητα και ωριμότητα συνεργασίας και ακόμα μας υποχρεώνει να προσπαθήσουμε δημιουργικά κάτω από άλλη σημαία και άλλους κώδικες να εγκαταλείψουμε οριστικά τις κοντόφθαλμες και προσβλητικά καιροσκοπικές μικροπολιτικές του παρελθόντος.

Η εκάστοτε εξουσία δεν μπορεί πλέον να εικάζει ανεξάντλητη την αφέλεια των πολλών. Καλείται να παρουσιάσει το έργο της και να πραγματώσει την αποστολή της με το αζημίωτο ασφαλώς. Καλείται τέλος να κερδίσει τις μεγάλες μας υποθέσεις χωρίς να χάνει τις συνειδήσεις.

Εδώ απαιτείται να συμπληρωθεί η διαδρομή που θα μας έκανε ως λαό άξιο δημοκρατίας. Μόνον τότε θα έχουμε την πολιτιστική στάθμη να αυτοπειθαρχούμε και να προσηλώνουμε το ενδιαφέρον μας σε αρχές και όχι σε φόβητρα.

Ασφαλώς και δεν φταίνε όλοι για την κρίση της δημοκρατικής ιδέας ούτε για την κάμψη της δημοκρατικής αρετής. Ίσως τα αίτια είναι εσωτερικά και να πρόκειται για οργανική ανεπάρκεια στα άτομα—φορείς της υλοποίησης των προς εφαρμογήν ιδεών.

Εξ άλλου ακόμα ως κοινωνικό σύνολο και ως ηγεσία δίνουμε εξετάσεις εσωτερικού εκπολιτισμού. Ακόμα ζητάμε ερείσματα για την ενηλικίωσή μας.

Απ' ό,τι φαίνεται, δεν γνωρίζουμε επαρκώς ότι *το ζητούμενο πολιτικό κλίμα είναι η απόληξη ικανών προσπαθειών και όχι η δεδομένη αφετηρία*. Τα όποια μέτρα απαιτούν χρόνο, υπομονή, ώστε να αποδώσουν. Έχουμε εισέλθει σε κάποια ικανή τροχιά νέων ρυθμών και νέων οπτικών.

Ο εκσυγχρονισμός προβάλλει ως αίτημα για ακόμη μία φορά στην ιστορία μας. Δεν έχουμε δικαίωμα να οφθαλμοσκοπούμε και να κωλυσιεργούμε μία διεργασία αλλαγών επιβεβλημένων και όχι τυχαίων. Ο εκσυγχρονισμός ως σύστημα και όχι ως

θεωρία είναι προϋπόθεση να δρασκελίσουμε τον 21ο αιώνα. Δεν είναι φιλοσοφικό παραμύθι ούτε δονκιχωτική επιχείρηση.

Σ' όλους αδιακρίτως απομένει ένα βαρύτατο χρέος: ν' αποδείξουμε την ισχύ μας στη Μοναξιά και στη Δυσκολία και όχι μόνον στον θρίαμβο και στην αγορά.

Η πιθανή τύχη μιας τέτοιας φιλόδοξης απόφασης είναι άγνωστη φυσικά και δεν υπάρχουν εγγυήσεις. Υπάρχουν μόνον φλογισμένες συνειδήσεις.

“ Δημοκρατίας γενέθλια! ”

Η σιωπή δεν είναι ό,τι καλύτερο έχει να καταθέσει κανείς σε καιρούς περίεργους και αντιφατικούς, όπου κυριαρχεί το άσπρο και το μαύρο ταυτόχρονα. Βέβαια και ο λόγος της σιωπής έχει μία ιδιαίτερη βαρύτητα, όταν οι δηλώσεις πληθαίνουν και οι παράλληλοι μονόλογοι οργιάζουν.

Και ας μην κρυβόμαστε. Η αγωνία και η απελπισία δεν εκλείπουν από τα πρόσωπα εκείνων που έχουν ικμάδα ανθρωπιάς και ίχνος φιλότιμου για το πρόσφατο ολοκαύτωμα της Ελληνικής γης που μεταβάλλεται σε κρανίου τόπο ούτε πάλι ο πόνος καταλαγιάζει στις ψυχές αυτών που έχασαν υλικά αγαθά και προσφιλή πρόσωπα χρήσιμα και ωφέλιμα για το σύνολο της κοινωνίας.

Η πατρίδα μας ζει κατ' εξακολούθηση την θερινή ιστορία ολέθρου και ενώ θά 'πρεπε τα όρια της αμεριμνησίας να έχουν στενέψει και να ευρισκόμεθα όλοι επί ποδός, το κλίμα της αποχαύνωσης παρατείνεται. Και σημειωτέον:

Κανείς άλλος δεν έβλαψε έτσι την Ελλάδα ούτε κατακτητές ούτε εισβολείς ούτε δυνάστες έκαψαν απ' άκρου εις άκρον την γη των πατέρων μας.

Για ν' αποδειχθεί άλλη μία φορά η φοβερή ορθότητα της άποψης ότι ο εχθρός είναι εντός και δρα μάλιστα ανενόχλητος.

Τι συμβαίνει όμως; Ποιοι κυβερνούν αυτόν τον τόπο περιβεβλημένοι δόξα και τιμή; Γιατί δεν μπορεί κανείς να σταματήσει τους εμπρηστές, γιατί με τόση ευκολία

τα μέτωπα των πυρκαγιών πληθαίνουν, γιατί η καμμένη γη δεν κηρύσσεται αναδασωτέα, γιατί δεν λαμβάνονται από πριν μέτρα όπως εγκαταστάσεις δεξαμενών, περισσότερα παρατηρητήρια, συνδρομή και συντονισμός και άλλων υπηρεσιών στο έργο της Πυροσβεστικής, γιατί τέλος αυτή η βδελυρή αποδοχή και η στωικότητα απέναντι στο κατεστημένο των πυρκαγιών;;

Πράγματι έπρεπε να το είχαμε αφομοιώσει προ πολλού ότι ζούμε σε καιρούς όπου αρμοδιότητες έχουν πολλοί ανευθυνο-υπεύθυνοι που δίνουν μάλιστα και απαντήσεις σε όλα κατά το δοκούν ή κατά το συμφέρον — δεν έχει πλέον σημασία. Όμως καθώς τα ερωτήματα ουσίας μένουν αναπάντητα, έχουμε κάθε δικαίωμα να διευρύνουμε τον χώρο των τολμηρών υποθέσεων προς χάριν της αλήθειας.

Με φόντο λοιπόν ένα τέτοιο σκηνικό εσωτερικής βαρβαρότητας και κατάλυσης που περιλαμβάνει και ατυχή διπλωματικά επεισόδια σε σχέση με Αμερικανούς, Τούρκους και άλλους άσπονδους ...φίλους ετελέσθησαν και τα 24α γενέθλια της Δημοκρατίας.

Μόνον που εμείς δεν καταφέραμε να γίνουμε καθόλου σοφότεροι ούτε λιγοστέψαμε τις ώρες λειτουργίας του κτήνους μέσα μας. Η κοινή γνώμη θεωρεί ότι μία τέτοια επέτειος εκτός των άλλων όλων θα μπορούσε κάλλιστα ν' αποτελέσει μία Τέλεια και δόκιμη αφορμή αυτογνωσίας και αυτοκριτικής για τους πάντες. Δηλαδή και για ιδιώτες και για πολιτικούς.

Γιατί η ίδια η ουσία της Δημοκρατίας που υμνούμε και εορτάζουμε περιέχει την ανθρωπιά, την ευαισθησία, τον διάλογο της επικοινωνίας και φυσικά την εξαργυρωμένη ανιδιοτελή ικανότητα για προσφορά στο πλαίσιο ενός καθήκοντος, ενός χρέους. Και βέβαια ποιο το νόημα μιας καθιερωμένης εορτής πολιτικού και πολιτειακού χαρακτήρα να τελείται με τόσο προκλητικά ηδύ τρόπο απραξίας, νωχέλειας, αμεριμνησίας και φαιδρού εφησυχασμού σε ώρες δεινών, βασάνων, πληγών και συμφορών;; Και ας το κάνουμε σαφέστερο με αντιπαράθεση εικόνων.

Η Ελλάδα — η μικρή αυτή και λεπτόγειος χώρα του ελαχίστου πρασίνου — να είναι παραδομένη στις φλόγες, ανήμπορη να σώσει τον εαυτό της και οι συζητήσεις του πολιτικού κόσμου στις ειδυλλιακές πρασινάδες να περιστρέφονται στα ανούσια προσωπικά και άλλα μικρά και ασήμαντα του ιδιωτικού τους βίου, όταν το χρέος και η αποστολή τους καλούσε σε εγρήγορση.

Τα γενέθλια της δημοκρατίας συμπίπτουν πάνω - κάτω με τα γενέθλια της Κυπριακής τραγωδίας και δεν θά 'πρεπε να εκπίπτουν σε δεξίωση κήπου και μόνον με διακοσμητικές παρουσίες κάθε είδους και ανταποδόσεις φιλοφρονήσεων κενής κοσμικότητας και τίποτ' άλλο.

Αυτή η επέτειος εγκαθιδρύσεως της Δημοκρατίας και της ομαλής μετάβασης στο Δημοκρατικό πολίτευμα θά 'πρεπε πριν και πάνω απ' όλα να τιμάται στον χώρο του Κοινοβουλίου με απολογισμό πεπραγμένων και μη, με επισήμανση αδυναμιών και προβλημάτων, με αυτοκριτική, σύνεση, ευβουλία, επαναπροσδιορισμό των στόχων, με ιστορική αναδρομή και περαιτέρω φως στα τότε γεγονότα και τα μετέπειτα, με νέες προτάσεις, με ουσιώδη λόγο. Επιπλέον θά 'πρεπε να περιλαμβάνει αυτή η τιμητική επέτειος και μια ημερίδα ανοιχτής επικοινωνίας πνευματικών ανθρώπων και πολιτικού κόσμου. Διότι πάλι στην πολιτική μας ζωή εκδηλώνεται μία αποστασιοποίηση γεμάτη νόημα πνευματικών ανθρώπων που εγκαταλείπουν και σιωπούν.

Κατά τα άλλα συμφωνούμε και εμείς πολύ ταπεινά ότι η Δημοκρατία δεν χαρίζεται ούτε πλέει αφ' εαυτής ούτε καν υφίσταται μη τηρουμένων κάποιων ειδικών προϋποθέσεων. Ούτε φυσικά προσφέρεται για διανομή ούτε απονέμεται, διότι είναι κατάσταση, αποτέλεσμα, συνέπεια, απόρροια πολλών άλλων παραμέτρων, όπου όλοι ανεξαιρέτως έχουμε δυσβάσταχτο μερίδιο ευθύνης.

Και τώρα μετρώντας τις εκτάσεις του σεληνιακού τοπίου με το χέρι στην καρδιά αναρωτιόμαστε ποιο είναι αυτό το χέρι και για ποιον που στη χώρα αυτή γκρεμίζει ό,τι προσπαθούν να στήσουν κάποιοι άλλοι! Γιατί αυτή η κακοδαιμονία να

μας προσγειώνει όλο και χαμηλότερα ως λαό και ως φυλή. Αναρωτιόμαστε ποιοι και έως πότε θα λυμαίνονται την Ελληνική επικράτεια ανεξέλεγκτα, αναρωτιόμαστε γιατί θα πρέπει να είμαστε καταδικασμένοι στη θέση του ουραγού της Ε.Ε., του πολιτισμένου Δυτικού κόσμου.

Εξάλλου μας κάνει καλό να θυμόμαστε ότι, αν κάποτε δώσαμε “φώτα”, μας επέστρεψαν ηλεκτρισμό, αν κάποτε διδάξαμε ήθος και αρετή, τώρα μας επιστρέφουν πρόοδο και ποιότητα ζωής και αν κάποτε μεταδώσαμε ιδέες, μας ξεπερνούν με τα συστήματα οικονομίας, τις πολιτικές θεωρίες και την παγκοσμιοποίηση.

Και πράγματι δεν ξεχνάμε — ούτε μας αφήνουν άλλωστε — ότι στη μικρή μας πατρίδα δια της πολιτικής και μόνον τελεσφορούν ή καταποντίζονται όλοι οι ευσεβείς πόθοι, ότι τα πάντα είναι θέμα πολιτικής χωρίς όμως αυτό να αίρει την επικρατούσα άποψη ότι ο πολιτικός στίβος δεν είναι τόπος αγίων ούτε τόπος πραγμάτωσης της ηθικής, αλλά είναι πολλές φορές πεδίο πάσης ατιμίας. Ωστόσο δεν παύει να ενοχλεί το κοινό αίσθημα αυτή η απουσία οδύνης, αιδούς ή αθυμίας έστω από τα πρόσωπά τους εν καιρώ θλίψης και καταστροφής.

Και όσο για την ενασχόληση και το ενδιαφέρον των νέων ανθρώπων — που η ζωή τους είναι γεμάτη εκκρεμότητες — με το πολιτικό γίνεσθαι και τα προβλήματα γενικότερα, αυτό όσο και αν είναι υγιές ως στάση και συνείδηση, δεν είναι πανάκεια. Και ασφαλώς αυτό το όψιμο ενδιαφέρον του Έλληνα πολίτη για τον κόσμο γύρω του δεν το μονοπωλούν τα πολιτικά δρώμενα, μάλλον το μεταλλάσσουν σε υστεροβουλία, συμφέρον, αναρρίχηση και προσφορά με το αζημίωτο πάντοτε.

Και κάτι άλλο. Ενώ είμαστε λίγοι και συνεχώς λιγοστεύουμε, δεν επιτυγχάνουμε μία ιδεολογική ομογένεια, δύσκολα σχηματίζουμε μία γραμμή, μία πίστη λόγω της υπερβολικά Τονισμένης μας ατομικότητας. Έτσι υπάρχουν αυτοί που δικαίως εν μέρει δεν πιστεύουν πια στην καλύτερη τύχη αυτού του τόπου και παίρνουν των ομματιών τους σ’ άλλη γη, σ’ άλλα μέρη, για να δοξασθούν. Υπάρχουν και κάποιοι

άλλοι που ξανά δεν πιστεύουν ότι η Ελλάδα θα γίνει κράτος Μέριμνας, Πρόνοιας, Τάξης, Δικαίου και πάλι εγκαταλείπουν να εργάζονται για το δημόσιο καλό και ιδιωτεύουν.

Υπάρχουν και άλλοι που θεωρούν πως η πατρίδα αντέχει τις ανεξάντλητες ληστρικές τους διαθέσεις και παραμένουν εντός και θριαμβεύουν. Υπάρχουν βέβαια και αυτοί που βλέπουν μόνον τον εαυτούλη τους και το βόλεμά τους και ζητούν συνεχώς να προσφέρουν και είναι σαφώς οι περισσότεροι.

Τελικά ποιοι προσέφεραν στον τόπο αυτό ανιδιοτελώς χωρίς την υστερία του ανταλλάγματος; Ίσως — νομίζω — μόνον οι εθνικοί ευεργέτες προσέφεραν χωρίς ποτέ να ζητήσουν τίποτα, διότι απλά δεν κατοίκησαν εδώ και δεν ήθελαν να πάρουν τίποτα άλλο εκτός μιας υστεροφημίας. Ίσως και άλλοι ανώνυμοι, συνεπείς και απλοί που παραμένουν αφανείς και δυσδιάκριτοι, ίσως μόνον οι ήρωες που τους ξεχνάμε πάντα.

Τελικά τι προκύπτει στην μελέτη όλων αυτών των γεγονότων της δημοκρατικής μεταπολίτευσης που συμπίπτει όλως μοιραίως με την Κυπριακή τραγωδία και την απαρχή του status quo στο Αιγαίο; Απλώς ότι ο νους μας ψηλώνει, ενώ η προσπάθειά μας για την αρετή του λιγότερο κτήνους αποδίδει ελάχιστα.

“ Στη δίνη επειγομένων καιρών ”

Το τέλος του αιώνα μας επιχειρεί το τόλμημα μιας μεγαλεπήβολης ιδέας: να δημιουργήσει έναν πολιτισμό για όλους τους ανθρώπους. Πρόκειται για αρκετά δραστήριο αιώνα, ο οποίος — παρά τις εκκρεμότητες από τις προηγούμενες εποχές και παρά τις δικές του αιματοχυσίες μιας ανθρωπότητας ολόκληρης — επιμένει καθαρά αποφασισμένος να θέσει όλα τα ακανθώδη status σ’ έναν διάδρομο λύσης.

Όμως παρά τις προθέσεις του τεράστιες μάζες του πλανήτη κατάκεινται ακόμη σε πρωτόγνωρη κατάσταση. Αμάθεια, πενία, ηθικός ζόφος καλύπτουν ηπιήρους.

Και απέναντι στην τραγωδία αυτή του κόσμου μας μόνος στοχαστικός θεατής ο ανθρωπισμός. Ο σύγχρονος μάλιστα ανθρωπισμός έχει τις ρίζες του στο στοιχείο της συμφιλίωσης του ανθρώπου με τον άνθρωπο, σ’ αυτό που λέμε στην κοινή γλώσσα “ανθρωπιά” του ανθρώπου με στόχο την κατανόηση του ανθρώπου από τον άνθρωπο. Εδώ εμπεριέχεται η θεωρία του ότι η ευπορία είναι πλέον δικαίωμα του καθενός, αφού οι ανθρωποκεντρικές επινοήσεις του πολιτισμού είναι η μέριμνα για την υγεία, την εργασία και γενικά την άνεση στη διαβίωσή του. Το θέμα είναι τώρα πώς θα εξυπηρετηθεί αυτό το πλήθος, διότι είναι γνωστό ότι ζούμε σ’ έναν κόσμο ποσοτήτων που τον εξουσιάζει το πλήθος.

Είμαστε σαφώς υποχρεωμένοι να παραδεχθούμε πως σήμερα πολύ περισσότεροι άνθρωποι βρίσκονται σε καλύτερη μοίρα από άλλοτε. Και κάθε μέρα πληθαίνουν αυτοί οι περισσότεροι

άνθρωποι. Λαοί και έθνη ζουν απερίσπαστοι και μοχθούν παραγωγικά σε πολιτείες οργανωμένες κάτω από συνθήκες ελεύθερης διαβίωσης και σχετικής Κοινωνικής Δικαιοσύνης. Διαμορφώνεται μάλιστα δάπεδο κοινής συνείδησης. Ο καθένας πλέον πολίτης του κόσμου έχει νοιώσει πως η μοίρα του είναι η κοινή μοίρα της ανθρωπότητας. Οι άνθρωποι που δεν είχαν, επί χιλιάδες χρόνια, φωνή, αποκτούν τώρα. Αποκτούν λόγο, υπόσταση, δικαιώματα, άποψη. Τώρα οι άγνωστοι και άσημοι έχουν προσωπικότητα, επιλέγουν, εκφράζονται, έχουν ιδέες και πολιτική ταυτότητα. Αυτοί παράγουν, καταναλώνουν, διεκδικούν, κινούν νήματα. Άλλωστε αυτό ήταν και το όραμα άξιων πολιτικών ανδρών που η ιστορία τους αναγάγει σε ρομαντικούς. Είναι οι τελευταίοι ρομαντικοί πολιτικοί του αιώνα.

Όμως η ουσιαστική εφαρμογή της Κοινωνικής Δικαιοσύνης αργεί. Οι καιροί έχουν αφήσει εκκρεμότητες, τις οποίες το σύγχρονα οργανωτικό συνοπτικό πρόγραμμα εναπέθεσε στους πόδες της Κρατικής αρμοδιότητας. Μάλιστα αυτή η κρατική παρέμβαση μεγαλώνει όσο και το αίτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης. Έτσι έχουμε το Σχήμα εξουσίας Κράτος — απρόσωπη αρχή που παίρνει ολοκληρωτικά πάνω της την ευθύνη να διακανονίσει τις σχέσεις ανάμεσα στα άτομα και να καθορίσει συγχρόνως κανόνες ευεργετικούς για το σύνολο των μελών ενός κοινωνικού συνόλου. Αναγκαστικά το κράτος παρεμβαίνει παντού. Από τον καθορισμό ωρών εργασίας και ημερομισθίων μέχρι την προστασία των υπερηλίκων, την παιδεία, τις τέχνες, τα γράμματα, τα όρια αυτοδιάθεσης, τις οφειλές των πολιτών.

Παρακολουθεί τον πολίτη από την γέννηση μέχρι την επικύρωση της τελευταίας του κατοικίας. Δηλαδή όλα αυτά που προσπαθούσε ο άνθρωπος να εξασφαλίσει μόνος του, τώρα προσπαθεί για όλους η κρατική μέριμνα. Το Κράτος αποστολή έχει να γίνει δικαιοδότης, καταλήγει όμως πολύ συχνά να γίνει Δυνάστης. Μάλιστα η αρχή ότι το άτομο υπηρετεί με τόση αποκλειστικότητα το δικό του συμφέρον, ώστε κάθε παροχή προς τα λοιπά μέλη ν' αποτελεί παραχώρηση και όχι κατάκτηση δικαιώματος είναι πλέον διαπιστωμένη από κάθε πολιτική θεωρία.

Έτσι προκύπτει αναγκαία η καθιέρωση προγράμματος και η ιεράρχηση των αναγκών δια του τρόπου της Νομοθεσίας.

Οι Νόμοι είναι απρόσωποι κανόνες φτιαγμένοι για τους ανθρώπους (όχι οι άνθρωποι για τους Νόμους) και φυσικά δεν πρέπει να καταντούν τμήματα προσωπικής αλληλογραφίας, όπου όχι μόνον χάνουν την παιδαγωγική τους ικανότητα, αλλά καθίστανται επιβλαβείς, όλως ιδιαίτερα όταν φαλκιδεύονται και εξεγείρουν συνειδήσεις.

Σίγουρα ένας όγκος σχέσεων ζητά διακανονισμό, οπότε μοιραία ο κρατικός μηχανισμός πολυνομείται. Η πολυνομία είναι γνωστό πόσο πολύ διευκολύνει την νομοθετική ασάφεια και αυτή με την σειρά της αφήνει ικανό χώρο για την γραφειοκρατία. Ο κρατικός παρεμβατισμός διογκώνει την γραφειοκρατία, η οποία μάλιστα θεωρεί τον πολίτη εξ ορισμού ένοχο και του συμπεριφέρεται ως υπόδικο καθώς αντιδικεί μαζί του ενοχλούμενη και από την παρουσία του. Διότι το πρόσωπο που παρεμβάλλεται μεταξύ Κράτους και πολίτη, ο υπάλληλος δηλαδή, καταντά δύναστης, είδος τροχοπέδης είτε από έλλειψη ευθύνης είτε από προσωπική ανικανότητα — πιθανή άγνοια του αντικειμένου — είτε από έλλειψη κοινωνικής αγωγής ή από κοινωνική μειονεξία... Οι περιπτώσεις δυστυχώς είναι πολλές και τα περιστατικά γίνονται διαπιστευτήρια της ακαταλληλότητας ενός ανθρώπινου δυναμικού σε συγκεκριμένη θέση. Η αλήθεια ομολογουμένη είναι πως χρειάζεται δρόμος μακρύν και αγώνας πολύμοχθος εκατέρωθεν, μέχρι να αποκατασταθεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη ανάμεσα στον φορέα της εξουσίας και στον πολίτη. Μέχρι να τελέσουν αμφότεροι την αυτοκριτική τους.

Αυτός ο αιώνας ήρθε αποφασισμένος να καταργήσει την παθητική—μισοενεργητική αντιμετώπιση προβλημάτων. Ήταν επειγόμενος στο πέρασμά του, γι' αυτό "εσκόνταφτε" όλο το ανθρωποσύνολο επιχειρώντας να καταστήσει δυνατά τα αδύνατα μετά την εκπλήρωση των ιδανικών της ευζωΐας του. Οι δισταγμοί έδωσαν τη θέση τους στην σωστή ή λάθος απόφαση που κατέλυσε οριστικά πλέον τις εκκρεμότητες.

Ο σύγχρονος κόσμος δεν περιμένει, επείγεται και επείγει εγείροντας αξιώσεις και απαιτήσεις πέρα από τα όρια του εφικτού.

Και μετά η γραμμή των δήθεν και πράγματι δυσारेστημένων όλο και εντείνεται και η κλασσική απορία αενάως επαναλαμβάνεται. Γιατί δεν καταπιάνονται με τις τύχες του κόσμου άνθρωποι καθαροί με ανοιχτά μάτια και βλέψεις χωρίς ματαιοδοξία και συμφεροντολογία... Ένα ευχολόγιο που επιστρέφει στον αποστολέα ανεκπλήρωτο. Η απάντηση όμως βρίσκεται καλά κρυμμένη στο σχετικό της ποιότητας και στη μετριότητα των ποσοτήτων καλού και κακού. Ούτε αμιγείς ιδεολόγοι πολιτικοί υπάρχουν και με ικανότητα απόδοσης ταυτόχρονα ούτε “θαυματοποιοί” πολιτικοί υπάρχουν, ώστε να ξεπεράσουν την εποχή τους, όπως απλά δεν υπάρχουν απόλυτα είδη ανθρώπινων χαρακτήρων. Άλλοτε συναντάμε κράματα πολλών και ωραίων προθέσεων με κάπως λιγότερες ικανότητες, άλλοτε έχουμε μπροστά μας φυσιογνωμίες άξιων, τολμηρών όχι και αυτονόητα σκληρών και αδίκων ανδρών, άλλοτε αποκαλύπτονται στα έκπληκτα μάτια μας φιλόδοξοι αριβίστες που θα μπορούσαν μέσα σ’ ένα γενικά καλό κλίμα, με το αζημίωτο βέβαια, να αποδώσουν, να ωφελήσουν σε τελική ανάλυση την κοινότητα που τους επέλεξε και προσδοκά.

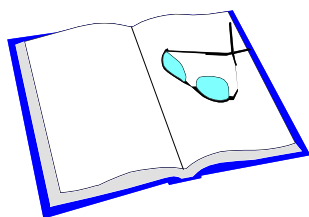
Πρέπει να μάθουμε τι διαθέτει η αρχειοθήκη των ιδεών στον χώρο που κινούμαστε. Δεν έχουμε το λογικό δικαίωμα να περιμένουμε τα ανέφικτα να πραγματοποιηθούν βραχυπρόθεσμα. Η ζωή και περισσότερο ο χώρος της πολιτικής είναι πεδίο ισορροπίας και συμβιβασμών, δεν είναι τόπος αγίων. Σαφώς όμως και υπάρχουν όρια.

Το θέμα είναι πλέον πόσο ανέχεται το άρτι αφυπνισμένο σύνολο των βροτών τον σχετικά έντιμο, τον σχετικά ειλικρινή, τον σχετικά ικανό. Μέχρι τότε θα δίνει άδεια εισόδου και διαβατήριο σ’ όλους αυτούς που μόλις συγκεντρωθούν συνθέτουν ιστό συμφερόντων και κρυφών ανομολόγητων συναλλαγών εχέμυθο και συνωμοτικό που θα γεμίσει πληγές το σώμα της κοινωνίας και θα καθυστερήσει τον δρόμο της εξέλιξης.

Είμαστε ακόμα στην αρχή. Η εξουσία δεν έχει αποτοξινωθεί από τα βαρύτατα ελαττώματά της. Η εξουσία διαφθείρει λέει ένας κανόνας. Οι εξαιρέσεις τον επιβεβαιώνουν, αλλά δεν τον αναιρούν. Αν συγκροτούσαν την εξουσία απλοί κοινοί άνθρωποι, θα είχαμε λιγότερα βαρυσήμαντα γεγονότα, περισσότερη ανθρωπιά. Αλλά οι απλοί άνθρωποι είναι η λάσπη, το οικοδομικό υλικό της ιστορίας, δεν είναι οι αρχιτέκτονες. Αυτοί μάλιστα οι απλοί άνθρωποι πειθαναγκάζονται να λειτουργήσουν κατά τα δοκούν της εξουσίας. Κινούν την ιστορία όμως συχνά βρίσκονται έξω από τη φορά των ιστορικών γεγονότων ακόμα και όταν πάσχουν και υφίστανται. Έτσι συχνά η άσκηση της εξουσίας είναι μία αυτόνομη ενέργεια με πολύ ιδιαίτερη δεοντολογία. Το “δέον” φυσικά και δεν είναι το ίδιο για τον ηγέτη και τον απλό πολίτη. Πολλές φορές οι φορείς της εξουσίας ενστερνίζονται εκείνη την τρομερή θέση: ότι όσο πιο σκληρά εφαρμόσουν την “γραμμή” του, τόσο πληρέστερα εκπληρώνουν το χρέος της αποστολής τους. Νομίζουν μάλιστα ότι πρέπει να μας “σώσουν” έστω και δια της κομψής βίας. Αυτό που μένει ανελέητα καρφωμένο στη συνείδησή μας είναι ποιος μένει μαζί μας *μετά*, όταν αποτύχουν...

Για την ώρα το χρέος μας είναι να διατηρούμε μια κάποια πίστη στην ανθρωπιά, στο ανθρώπινο πρόσωπο αυτών που διαχειρίζονται τα κοινά και διακυβεύουν τις τύχες. Μία πίστη όμως όχι συνοστεωμένη και μονολιθικά δογματική αλλά δυνατή στο να αντέχει τα δεινά και τα λάθη. Στον κόσμο του αύριο ευθύνες και εξουσίες θα είναι συλλογικές. Προορισμός μας είναι ένας οικουμενικός πολιτισμός στηριγμένος στην ελευθερία, στη Δικαιοσύνη, στην ανοιχτή καρδιά, στην υπέρτερη ηθική χωρίς χρέωση και κύρωση.

Είμαστε στο κατώφλι του νέου αιώνα, είμαστε και πάλι σε μία αρχή με το απρόβλεπτο του ταξιδιού πλάι μας να χαμογελά αινιγματικά στην αφέλεια της αποφασιστικότητάς μας ...να είμαστε συνεπείς!

“ Υπόμνημα θέρους ”

Ένα ακόμα επειγόμενο καλοκαίρι διαβαίνει τον ελληνικό χρονοχώρο με πολλές εξετάσεις και πλείστες άλλες σημασιολογικές αποχρώσεις. Όμως δεν παύει να είναι η καθιέρωση μιας διακοπής, μιας ανάπαυλας, μιας ανάσας αργής και βαθιάς για όλους εμάς τους Νότιους λαούς, τους Μεσογειακούς, τους Βαλκάνιους και Ευρωπαίους φυσικά.

Βέβαια όχι πως οι Βόρειοι δεν άπτονται των ίδιων ευκαιριών για διακοπές, απλώς μ' εκείνους όλα είναι διαφορετικά και οι όποιες συγκρίσεις δεν επιφέρουν ιδιαίτερα αποτελέσματα στη χαίνουσα αντίληψή μας “περί του ουδέν πράττειν”, απεναντίας μάλιστα επιβεβαιώνουν τις ήδη υπάρχουσες εμμονές μας στις “χαρές” και γνωστές αμαρτίες.

Ποιος ξέρει, ίσως γνωρίζουμε σαφώς περισσότερα περί του καθατού νοήματος της ζωής!

Οι καιροί όμως δεν είναι για όλους το ίδιο ευνοϊκοί ούτε οι μικρές μας βιοϊστορίες έχουν πολλά κοινά ούτε η κόπωση είναι ισόποση ούτε ο ψυχοπνευματικός μας κόσμος έχει τις ίδιες ευαισθησίες. Όμως πάραυτα διάγουμε τον βίον σε γενικές γραμμές κάπως όμοιο και παράλληλο και αυτό είναι που εξοντώνει.

Και ειλικρινά βρίσκω απόλυτα υγιές να μπορεί κάποιος να ανθίσταται εσωτερικά στις συνάφειες των πολλών, στα ατέλειωτα χωρίς γεύση ξενύχτια, στην επανάληψη βιωμάτων που δεν αρέσουν, στις καταλυτικά απαισιόδοξες σκέψεις και σ' όλον εκείνο τον άνευ ουσίας και αντικρύσματος χαζοσυναισθηματισμό φαιδρών προσώπων και καταστάσεων.

Αναμφίβολα έχουμε χάσει την αίσθηση της λιτής ποιοτικής απλότητας. Φλυαρούμε απέναντι στον φλοίσβο των κυμάτων το σούρουπο, στρέφουμε τα νώτα στην πνοή του ανέμου, χάνουμε το λαμπρό ξεκίνημα του ήλιου τα πρωινά, δεν δίνουμε καμιά σημασία στα χρώματα της δύσης, δεν νοιώθουμε τελικά στο βάθος της ύπαρξής μας όλα αυτά, τα οποία αποτελούν την νομοτέλεια της επαφής μας με τον κόσμο του σύμπαντος και της φύσης, όπως και με τον εαυτό μας και τους συνανθρώπους μας.

Διερχόμαστε του βίου μονότονα στατικοί, ξένοι κατ' ουσίαν, αδιάφοροι και μοιραία διελαύνοντες στις συναντήσεις και στις συλλογές εμπειριών χωρίς αποκωδικοποίηση της σημασίας τους και του μαθήματός τους.

Αλλά μια ματιά στα ξερά αγριόχορτα μας θυμίζει πως η ζωή είναι σύντομη και αξίως περιέργη. Μπορούμε άραγε να της δείξουμε συμπόνοια, αν είναι αδύνατον να της δώσουμε αξία και εμπιστοσύνη σ' ό,τι μας φέρει;

Ο Βούδας πάνω σ' αυτό θα 'λεγε : "βλέπε όλα τα πράγματα σαν να ήταν η πρώτη φορά. Βλέπε όλα τα πράγματα σαν να ήταν η τελευταία φορά". Δυνατού περιεχομένου η ρήση και δυσκολο-αφομοίωτη από τα επίπεδα ελληνικά μυαλά.

Αλήθεια με ποια μαχόμενη αρετή θα πορευθούμε αυτό το καλοκαίρι, με ποια ηθική χρησιμότητα, τάξη, αυτοπειθαρχία;; Και βέβαια όλα αυτά τα αιτήματα κρατούνται κομψά τυλιγμένα από την τυπική ευγένεια και τον κοινό νου ως μέτρο των πραγμάτων.

Και ασφαλέστατα ένα μέτρο ομορφιάς — παροδικής πολλές φορές — βαραίνει πιο πολύ από ένα έργο καλοσύνης, αλήθειας, δικαιοσύνης χωρίς κανείς να ξέρει το γιατί.

Καλύτερα να είμαστε φιλοσοφικά προετοιμασμένοι! Κάθε καλοκαίρι διέπεται από τις σχετικές αντινομίες. Οι επιλογές περισσότερες, τα διλήμματα ολοζώντανα και υπαρκτά. Σάρκα-πνεύμα, δράση-στοχασμός, εργασία-ξεκούραση. Και εδώ ακριβώς είναι που θεωρεί κανείς όλους τους επαναστάτες — στα όνειρα, στις ιδέες και έπειτα στις πράξεις — δικαιωμένους στην ιστορία, λυτρωμένους.

Γιατί όσοι κρατούν ρόλους παρατηρητού όχι χωρίς συναίσθημα και κάποτε γίνονται αφηγητές των πραγμάτων της ζωής, πεθαίνουν από την επιθυμία τους να ταυτιστούν με μία αλήθεια υπέρτερη του “εγώ” τους με κίνδυνο να ξεχαστούν πέρα και μακριά της εποχής και των βιωμάτων τους.

Ευτυχώς που υπάρχει και η θεωρία της ματαιότητας, για να αναγάγουμε την αδυναμία μας, σε όσα μας αντιμάχονται. Και δεν είναι λίγα. Ωστόσο δεν ζούμε μόνοι και ας νοιώθουμε έτσι. Γύρω μας, δίπλα μας διφορούμενοι άνθρωποι, λίγο έως πολύ αδιάφοροι. Κάποτε γινόμαστε ένα μαζί τους, ένα σύνολο και, όσο και αν αποποιούμαστε ιδεολογικά αυτή την τάση, μέσα μας αίρονται πολλές ανασφάλειες και υπαρξιακά άγχη της μοναξιάς μας. Ίσως να είναι μία ένωση μικρής διάρκειας με την Ψυχή της Οικουμένης.

Η Ζωή το καλοκαίρι είναι θαύμα αξιέραστο και πολύ απλό και οι εκπληρώσεις καμωμένες στα ανθρώπινα μέτρα να κρατούν λίγο, γιατί έτσι πρέπει.

Μετά απλώς μαζεύουμε τα δίκτυα μας, επιστρατεύουμε όλες τις εφεδρείες θάρρους και πασχίζουμε να ξεφύγουμε μιας κενότητας, μιας αίσθησης ματαίου. Είναι η στιγμή που μπορεί κάποιος ν’ ακούσει τον ήχο των μηχανών βαθειά στην ύπαρξή του και τότε διαπιστώνει πως είναι περίεργα άδειος, ήρεμος από επιθυμίες, ελεύθερος από εξαρτήσεις επιβλαβείς της αυτοκυριαρχίας του.

Τα καλοκαίρια πάντα θα έχουν λόγο ύπαρξης, πάντα θα τα αγαπούμε, διότι περνούν γρήγορα και δεν αφήνουν σκιές, σπάνια διαψεύδουν, ενώ ανανεώνουν και

επικαλύπτουν τις φθορές μας. Έχουν όμως και μία άλλη σκοπιμότητα. Να προετοιμάζουν τα επόμενα βήματά μας, να μας επαναφέρουν στο αρχικό σημείο εκκίνησης με νέα μάτια, νέα γεύση, καινούρια φρένα, όπως και να μας μυήσουν σε μία άλλη αντίληψη — οπτική των πραγμάτων πέρα από στενότητες μυαλών και ψυχών, πέρα από τιποτένιες λεπτομέρειες.

Η διαδικασία της ζωής τα καλοκαίρια περιλαμβάνει πλήρωση του μικρού μας κύκλου με επιθυμίες, ανησυχίες και πράξεις, ώστε να εκταθούμε στις άκρες των οριζώντων, ώστε να μην χωρούμε πια στα όριά μας. *Έτσι δουλεύοντας πάνω στα φαινόμενα εξελισσόμαστε, πλαταίνουμε την ουσία μας. Γι' αυτό ύστερα από την επαφή μας με την ουσία, ο γυρισμός μας στα φαινόμενα έχει ασφαλώς ανυπολόγιστη αξία.*

Και ενώ ξεχνάμε γρήγορα, μέσα μας κρατάμε βεβαιότητες, ειδικά αν η ζωή μας γίνεται ή είναι αφ' εαυτής μία στρατιωτική θητεία και εμείς οι ίδιοι σταυροφόροι που γνωρίζουν καλά ότι ο αγώνας μπορεί να πάει και χαμένος.

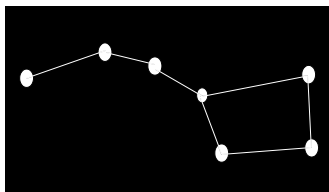
Θα είμαστε ευτυχείς τουλάχιστον αν γνωρίζαμε για Τι πράγμα μαχόμαστε σ' αυτό το λιγόστιγμο διάβα της ατομικής ζωής: το "εγώ" μας, "τους άλλους", τις ιδέες και πεποιθήσεις μας ή το χάος που συνυφαίνεται και συνάδει με όλα;

Τα καλοκαίρια είθισται να υποσχόμαστε. Δεν χάνουμε τίποτα, αν το τολμήσουμε ξανά να υποσχεθούμε μία συμφωνία κυρίων στην ανθρωπιστική μας ταυτότητα: να υπερβούμε όλες τις καθιερωμένες συμβάσεις με τις ευτελείς μας συνήθειες, τον μικρόκοσμο και την λογική του *carpe diem*.

Δεν είναι ποτέ πολύ αργά να μάθουμε εκείνη την ισορροπία, όπου δεν μας στερεί ανικανοποίητες περιέργειες και συμμετοχές αλλά ούτε και καταδέχεται να αποκτηνωθεί ενδίδοντας στους πειρασμούς.

Εννοείται πως βασική προϋπόθεση για την σοβαρή επίτευξη αυτή είναι να έχεις δαρθεί από κάποιες θύελλες, να έχεις καταλάβει το γιατί ή προς Τι, να έχεις αποχαιρετήσει αινίγματα και να κοιτάς με αμείωτο θάρρος το σύμπαν μέσα σου, αλλά και το σύμπαν έξω του εαυτού σου με ειλικρίνεια. Στη συνέχεια καταβάλλεις το τίμημα της γνώσης και της υπευθυνότητας δια βίου.

Ατενίστε το στερέωμα τις *έναστρες* και *ασέληνες* θερινές νύχτες. Υπάρχουν εκεί πολλές απαντήσεις.

“ Προ της κάλπης ”

Αναρωτιέται κανείς γιατί εξακολουθεί ακόμα να συγκινεί τόσο επιδερμικά και ωφελιμιστικά το γεγονός ότι βρισκόμαστε ενώπιον της κάλπης. Αυτές οι εκλογές κανονικά θά 'πρεπε να μας προκαλούν δέος και όχι να τις εκλαμβάνουμε ως μία κοσμογονία, ως μείζον θέμα. Τα πράγματα έχουν τη ροή τους ούτως ή άλλως και λίγος ρεαλισμός και κάποιο φλέγμα δεν θα μας έβλαπτε. Σίγουρα για τους άμεσα ενδιαφερόμενους και για τους διάφορους παρατρεχάμενους και για τους εξουσίαν ασκούντες ή επιθυμούντες πρόκειται για *περίοδο διακαή*, όπου διακυβεύονται πολλά και αξιόλογα. Για τους άλλους όμως;

Για όλους εμάς τους υπόλοιπους και τους πολλούς, γιατί πρέπει κάθε προσέλευση στην κάλπη να γίνεται με τόση φόρτιση και τόσους εμπαθείς κραδασμούς; Γιατί εμείς, που ως λαός διακρινόμαστε για το πολιτικό αισθητήριο και την παιδιόθεν πολιτικοποίηση, να βρισκόμαστε έξω από τις πραγματικές διαστάσεις των πραγμάτων και να τρέφουμε αυταπάτες *εξαρτώμενοι* και γαντζωμένοι από το μανίκι κάποιων ειδώλων που θα πρέπει να βρουν την έμπνευση να δώσουν λύσεις για μας αλλά χωρίς εμάς;

Γιατί να πιστεύουμε στις επαγγελλόμενες υπερβάσεις κάθε είδους προς τέρψιν ανασφαλειών και κακών έξεων; Οι αδυναμίες μας αρχίζουν από την κρατική αναποτελεσματικότητα (γραφειοκρατία, έλλειψη αξιολόγησης, πελατειακές σχέσεις) και τελειώνουν σ' εκείνη την καθ' όλα γραφική μας ακηδία προς ό,τι δεν φέρει ετικέτα ατομικού συμφέροντος ή οφέλους ή αδήριτης ανάγκης, ώστε να επισπεύσουμε. Είμαστε από τους λίγους πολίτες της γης που μισούμε τόσο το κράτος, όσο εκείνο μας εκδικείται για την υπερβολική εξάρτησή μας. Οι εκλογικές μάζες σε γενικές γραμμές έχουν ξεκάθαρες επιθυμίες. Λίγη εργασία, καλές αμοιβές, εύκολη αναρρίχηση στα

αξιώματα και στις υψηλές θέσεις για μία ζωή επίσης εύκολη και κυρίως ξεκούραστη. Και όλα αυτά με την πεποίθηση ότι τους τα οφείλουν και τα διεκδικούν ο καθένας μάλιστα με περισσότερη λύσσα.

Στην Ελλάδα πρέπει κάποιος εκ των αρχόντων να ρισκάρει την πολιτική του σταδιοδρομία, όμως να μάθει επιτέλους στους Έλληνες να εργάζονται με ζήλο και υπευθυνότητα από τον προϊστάμενο έως τον ύστατο κλητήρα. Η χώρα θεωρείται από τους γείτονες χώρα αναψυχής και ανεμελιάς. Αν γίνουμε χώρα σοβαρότητας, θα έχουμε κερδίσει την περιβόητη πρόοδο και τη θέση που αξίζει στην πολιτισμική μας παράδοση και ιστορία. Και αν δεν φέρουμε στο DNA μας το γονίδιο της εργατικότητας, μπορούμε να το αποκτήσουμε υποχρεωτικά με κάποια πίεση. Και τελικά γιατί πρέπει σ' αυτόν τον τόπο να μην πιέζεται κανείς και για τίποτα; Ξεκούραστα άλλωστε μονάχα κατεβαίνουν. Για να σοβαρευτούμε όμως, *χωρίς μόχθο* όλα εκείνα τα περί προόδου και σύγκλισης και ανάκαμψης παραμένουν ρητορικές εξάρσεις άνευ ουσίας. Σκέτη φτώχεια!

Και σαφώς υπάρχει διατρανωμένο και υπερμέγεθες εκείνο το έλλειμμα. Είναι όλοι τους συνυπεύθυνοι, συνεργοί και συνένοχοι. Από το 1821 το ηρωικό και μετά άνοιξε ο χορός των δανείων χωρίς τελειωμό. Είμαστε χρεωμένοι ανέκαθεν, τουλάχιστον αυτό μας λέει η ιστορία. Τώρα όμως καλύτερα θα ήταν να μιλήσουν με ειλικρίνεια για το τι μας περιμένει και τι απομένει να κάνουμε, αν έχουμε περιθώρια και ποια χωρίς υπεκφυγές και φαιδρές συγκαλύψεις.

Όμως πέρα από τα δημοσιονομικά μας τραγελαφικά αδιέξοδα και το λογοπαίγνιο της εκλογολογίας γύρω από αυτά, προκύπτουν και διαφαίνονται στο μεγαλείο τους τα πραγματικά μας ζωτικά προβλήματα.

Δεν μας ενοχλεί το γεγονός ότι κάθε τροπή των εθνικών μας θεμάτων αντιμετωπίζεται με στοιχειώδη προετοιμασία και αυτοσχεδιασμούς (μετά τους εκάστοτε αιφνιδιασμούς) χωρίς ανάλογη δραστηριότητα από σειρά μέτρων και

στάσεων που να δείχνουν ετοιμότητα και δυναμισμό. Αυτή τη φορά στο γκρίζο των τρεχουσών εξελίξεων οι εκλογές δεν μοιάζουν πανηγύρι, γίνονται υπό την σκιά απειλών και κινδύνων της εθνικής μας κυριαρχίας.

Αυτά που θά 'πρεπε να γνωρίζουμε σαν λαός μένουν ανομολόγητα, καλά κρυμμένα μυστικά για λόγους επιβεβλημένης δεοντολογίας. Και οι λεονταρισμοί των υποσχέσεων γίνονται το αναισθητικό μιας πληγής που κακοφορμίζει. Και αυτή είναι η εθνική μας πληγή, τα ανοιχτά μας μέτωπα!

Το γεγονός ότι η Ελλάδα βρέθηκε πρόσφατα ενώπιον του κυκλώνα της "νέας τάξης πραγμάτων" το εγγράψαμε ανυποψίαστοι στο παρελθόν. Και μάλιστα την στιγμή που η εκμετάλλευση των ειρηνόφιλων αισθημάτων της λαϊκής βάσης και η επικίνδυνη πολιτική επιλογή ξεπερασμένων συμπεριφορών και η συγκάλυψη ακόμα των λαθών των κατά καιρούς κυβερνήσεων που κατέστησαν την χώρα μας αδύναμη, μας οδήγησε και μας οδηγεί σε μία συρρίκνωση, σε μία θέση μειονεξίας μη αναστρέψιμη.

Και έρχεται τώρα αυτή η κομματική αναμέτρηση να δοκιμάσει και στο λαό και στην πολιτική εξουσία την διάθεση για αναβάθμιση της εθνικής μας υπόστασης αλλά και για ωριμότητα και σύνεση. Θα ήταν φρόνιμο, πριν οδεύσουμε στην κάλπη, να ψηλαφήσουμε τις δυσάρεστες αυτές εθνικής σημασίας αλήθειες με πολύ κουράγιο και ψυχραιμία.

1) Η οικονομική - πολιτική - διπλωματική μας εισβολή στη Βαλκανική είναι πλέον "όνειρο απατηλό" καθώς και εκείνη η περιβόητη προστασία των Ελληνικών μειονοτήτων της Βαλκανικής με την εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εγγύηση ότι θα μπορούν να ζουν ανενόχλητοι στις προγονικές τους εστίες.

2) Ο τουρκικός επεκτατισμός εκτός των άλλων πιέσεων στο θέμα της υφαλοκρηπίδας (μετά την τραγική εκείνη αποδοχή μας στο να θεωρείται το Αιγαίο "ανοικτή

θάλασσα", αποδοχή που αίρει αυτομάτως το δικαίωμα άσκησης κυριαρχικών μας δικαιωμάτων στο Αιγαίο) θέτει σε αχρηστία ολοένα και περισσότερο το "ενιαίο αμυντικό δόγμα" Ελλάδας - Κύπρου, καθώς η αφύπνιση στο εθνικό μας αυτό θέμα έγινε και πάλι καθυστερημένα με την εκούσια θυσία των Κυπρίων αδελφών. Οι φόβοι για δορυφοροποίηση της Κύπρου από την Τουρκία ή Ομοσπονδιακή λύση ή Διχοτόμηση είναι βάσιμοι.

3) Κάτι ακόμα όχι ασήμαντο είναι και ο ρόλος ή καλύτερα η αλλαγή της Βορειο-ατλαντικής Συμμαχίας ιδιαίτερα μάλιστα μετά τον πρόσφατο ειρηνευτικό ρόλο του NATO με τους βομβαρδισμούς στη Βοσνία και την εμπλοκή της Ελλάδας σε μελλοντικές επεμβάσεις στην περιοχή στο πλαίσιο Αμερικανονατοϊκών επιλογών κινήσεων.

4) Ελάχιστα γνωρίζουμε για την ενδιαφέρουσα αλλά καθόλου αξιοπρόσεκτη από τα ΜΜΕ σύναψη συμφωνίας με την Αρμενία για την αντιμετώπιση των αντιδράσεων της Τουρκίας που ενισχύει άλλες συμμαχίες (Κουρδικού απελευθερωτικού αγώνα) και ισχυροποιεί την Ελλάδα απέναντι στους άξονες Ισραήλ - Τουρκίας, Τουρκίας - Ισλάμ. Γεγονότα των οποίων οι συνέπειες έρχονται σε δεύτερο πλάνο και είναι άλλοτε μεμονωμένες και άλλοτε συνδυαστικές.

5) Ανησυχητική φαίνεται να είναι και η εκκολαπτόμενη Δικτατορία του Μπερίσα, διότι το καθεστώς του είναι ένας ακόμα κίνδυνος για την ειρήνη καθώς εμποδίζει την δράση της Ελληνικής μειονότητας. Εδώ πρέπει να συνειδητοποιήσουμε το άκαιρο και άστοχο της ελληνο-αλβανικής προσέγγισης με την υπογραφή συμφώνου φιλίας, η οποία αφήνει στο έλεός του τον Βορειοηπειρωτικό Ελληνισμό.

6) Κάτι άλλο πολύ οχληρό είναι και το θέμα της Δ. Θράκης. Οι Μουσουλμάνοι της Δ. Θράκης από 80.000 το 1922 είναι σήμερα 120.000, ενώ οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης από 270.000 έμειναν 3.000. Ειδικά μετά το ξεκλήρισμα του 1955 και τις δημεύσεις περιουσιών. Στην Ίμβρο επίσης και στην Τένεδο, νησιά με ειδικό

διοικητικό καθεστώς που ποτέ δεν εφαρμόστηκε, ζουν μόνον 700 Έλληνες και αυτοί υπέργηροι.

Αμφισβητείται επίσης η ιδιαιτερότητα των Πομάκων καθώς η τουρκική προπαγάνδα προσπαθεί να τους εμφυσήσει τουρκική συνείδηση. Στην περιοχή αυτή τέλος αμφισβητείται το κύρος των διεθνών συνθηκών καθώς επιχειρείται σταθερά αποσταθεροποίηση και αποδυνάμωση της Ελληνικής διοίκησης (βιβλία, παιδεία, μουφτήδες, δράση — κινητικότητα προξενείου Κομοτηνής).

7) Το θέμα των Σκοπίων, αν και φαίνεται λιγότερο ηχηρό και φλέγον, δεν έκλεισε :

— Δηλαδή δεν καταλήξαμε ακόμα αν μας συμφέρει ένας έντιμος συμβιβασμός που θα περάσει υπό τον μανδύα κάποιας διεθνούς διαιτησίας και θα αναγνωρίσει τα Σκόπια με την ονομασία Σλαβομακεδονία ή Νέα Μακεδονία με την ελπίδα ότι η Ελλάδα θα διεισδύσει οικονομικά στο κρατίδιο αυτό και θα το μεταβάλει σε δορυφόρο της. *Ή* αν μας συμφέρει να μην υποχωρήσουμε στο θέμα της ονομασίας μη αναγνωρίζοντας βόρεια των συνόρων μας κρατίδιο που θα έχει στην επωνυμία του την λέξη “Μακεδονία”.

— Το θέμα είναι πράγματι ακανθώδες και ολισθηρό, διότι μέχρι τώρα το μόνο που καταφέραμε είναι να θεωρούμαστε μέρος του Βαλκανικού προβλήματος αντί να λειτουργούμε ως σταθεροποιητικός παράγοντας στην περιοχή.

8) Κορυφαίο θέμα σοβαρότητας για τη χώρα μας είναι το μέλλον μας, όσον αφορά την Τουρκία. Και δεν διαγράφεται ρόδινο. Όσο η Τουρκία εξακολουθεί να θεωρείται από την Αμερική ο χωροφύλακας των συμφερόντων της στη Μ. Ανατολή, στα Βαλκάνια καθώς και στο υπογάστριο της Ρωσσίας και όσο οι στρατηγοί της θα χαράζουν την γραμμή δράσης, θα πρέπει να περιμένουμε λογικά την εξακολούθηση των Τουρκικών διεκδικήσεων ακόμα πιο άγρια και πιο επιθετικά στο χώρο του Αιγαίου.

Πέρα από τις όποιες απόψεις για τον χειρισμό του θέματος του τουρκικού ιμπεριαλισμού, προκύπτει μία αναγκαιότητα τρομακτικής σημασίας για την άμεση αμυντική θωράκιση της χώρας με την εκπόνηση και αποδοχή ενός μεγάλου Προγράμματος Στρατιωτικού Εξοπλισμού. Αυτή η αποδοχή βέβαια συνεπάγεται οικονομικό κόστος και προσδιορίζει την διάθεση του λαού να υποστεί κι άλλες θυσίες για το μέλλον και την ασφάλεια της χώρας. Είναι ο μόνος τρόπος να είμαστε αξιόμαχοι και υπολογίσιμοι στα "όχι".

Οι "φουρτούνες" από την Θράκη μέχρι την Κύπρο επιβάλλουν *σαφή οριοθέτηση της ανοχής μας απέναντι στους Τούρκους και μία αναζήτηση βιώσιμων συμμαχιών με όλα τα αντιτουρκικά κέντρα από τα Βαλκάνια και τον Καύκασο ως τη Μέση Ανατολή.*

Κάπως έτσι έχει το πλαίσιο της περιρρέουσας ατμόσφαιρας. Εμείς όμως επιμένουμε να ομφαλοσκοπούμε και να παρατρέχουμε τα ιστορικά σημάδια καθηλωμένοι στο ύφος και το ποιόν των εκλογικών αναμετρήσεων κάνοντας πολλές φορές περιττό κόπο να βρούμε ουσία στα λόγια εκείνων που ξέρουν ή δεν έμαθαν ακόμα να πείθουν, διψούν όμως για εξουσία και κύρος.

Το τελευταίο διάστημα διάφορα πρόσωπα ανασύρονται από την καθημερινότητα και επικαλούμενα ιδεολογικές αναζητήσεις και ανίχνευση νέου ήθους στην πολιτική σκηνή προβάλλουν τις αξιώσεις τους να εκλεγούν, επειδή θέλουν να "δώσουν" αλλά και να εξέλθουν σ' έναν διάδρομο ανέλιξης, όπου η καθιέρωσή τους θα τροφοδοτήσει έναν καινούριο κύκλο πελατειακών σχέσεων, *ίσως όμως και να προωθήσει* κάτι πιο αμιγές στις συναλλαγές. Το ότι είναι αδοκίμαστοι και νέοι αφήνει περιθώρια εικασιών και συλλογισμών.

Αυτό ασφαλώς και δεν σημαίνει ότι οι ήδη ευρισκόμενοι στους κόλπους της πολιτικής εν ενεργώ δράσει είναι καλύτεροι ή πιο αξιόπιστοι και ικανοί. Τίποτα δεν

μας εκπλήττει πλέον. Πολύ συχνά ο κόσμος των πολιτικών αποτελείται από μετριότητες και έχει ανάγκη από τις υποδείξεις και την συμμετοχή των πολιτών στην ανεύρεση λύσεων. Οι πολιτικοί είναι ειδικοί ως ένα σημείο, δεν τα ξέρουν όμως όλα και ούτε επιτρέπεται να τους αφήνουμε να το πιστεύουν. Το να αφηνόμαστε στη διαχείρισή τους εν λευκώ είναι μεγάλο ρίσκο. *Χρειάζεται επαγρύπνηση μαζί τους και ενημέρωσή μας για την αντιμετώπιση και την πορεία όλων των εθνικών θεμάτων με ενδιαφέρον και προσοχή χωρίς προτεραιότητες και περιορισμούς, ώστε η κριτική μας να καθίσταται γόνιμη και εποικοδομητική.*

Με σύνεση και περισυλλογή ένα μέρος του εκλογικού σώματος θα προσέλθει στις κάλπες. Ίσως να μην αποτελεί την πλειοψηφία. Όμως η απορία του για την ικανότητα των προσώπων και την ευκαμψία του κρατικού μηχανισμού να ανταπεξέλθει τους σκοπέλους και να επιπλεύσει ασφαλής στις καρχαριοβριθείς θάλασσες των καιρών παραμένει ασάλευτη και η αγωνία του δεν σβήνει τον ενθουσιασμό των αδαών. Είναι όλοι αυτοί που ανησυχούν για την έκβαση των προβλημάτων και όχι για το εκλογικό αποτέλεσμα.

Βέβαια ο καθένας έχει την δική του γνώμη για πολλά από τα παραπάνω επηρεασμένα από την ιδεολογική και κομματική του τοποθέτηση, έστω και αν αυτή βάλλει καίρια κατά των εθνικών μας συμφερόντων. Και άσχετα αν έτσι χάνουμε τον εχθρό από τα μάτια μας ψάχνοντας για φίλους εκεί που δεν υπάρχουν.

Εκείνο που πρέπει να φυλάξουμε ως κόρην οφθαλμού είναι η εθνική μας ομοψυχία και πέρα από ιδεολογικές προλήψεις να κάνουμε επιτέλους πράξη αυτόν τον *φραγμό* στην από καιρού συντελούμενη αποδιοργάνωση του κοινωνικού ιστού και στην ισοπέδωση της πολιτισμικής μας ιδιαιτερότητας. Αν και πάλι πρυτανεύσουν ο άκρατος ευδαιμονισμός, η μεμψιμοιρία, η έλλειψη ευθύνης και σοβαρότητας, η μισαλλοδοξία και η πνευματική αγκύλωση, αν και πάλι λαμβάνουν

χώρα σκανδαλογίες και πράξεις ευτέλειας, τότε το όποιο Κράτος Δικαίου και Πρόνοιας θα καταρρεύσει και θα θρυμματισθεί η εσωτερική ενότητα μέχρι διάλυσης.

Ήδη οι οξυμένες δημογραφικές εξελίξεις της υπογεννητικότητας και της πληθυσμιακής γήρανσης υποσκάπτουν τα θεμέλια του έθνους. Ας μην επιταχύνουν το έργο αυτό οι ανώφελες διχογνωμίες και οι αρνήσεις μας να δεχθούμε την ορθότητα και αναγκαιότητα πραγμάτων έξω από τις τοποθετήσεις μας. Όποιος εκλεγεί χρειάζεται τη στήριξη ενός λαού που πιστεύει στον αγώνα του και στην υψηλής αποστολής ιστορική του υπόσταση.

“Επισημάνσεις”

Οι μέρες της μεγάλης συμφοράς και του εθνικού ολέθρου άφησαν πίσω τους στάχτες και ανακύκλωσαν μέσα μας πικρές, αδιέξοδες σκέψεις... Ένα ακόμα καλοκαίρι οδύνης και αίσχους, όπου το νωπό αίμα και η απώλεια δεν κατάφεραν να συγκρατήσουν την πολιτική τάξη από την αυτοκατάργησή της.

Εν μέσω αντιπαραθέσεων, φωνών και δηλώσεων έγινε λόγος για “παρακράτος” στους κόλπους της Δασικής Υπηρεσίας, το οποίο παρακωλύει τις καταγραφές των καμμένων περιοχών αλλά και όσων έχουν κηρυχθεί αναδασωτέες. Από την άλλη όχθη η Δασική Υπηρεσία υπεραμύνεται λέγοντας πως *ποτέ* δεν έλαβε *κυβερνητική εντολή* για τέτοιου είδους καταγραφή.

Από αυτό το απλό παράδειγμα συμπεραίνει και ο πλέον αφελής και καλόπιστος πολίτης αυτής της χώρας ότι όλα εκείνα τα βαρυσήμαντα περί εθνικού Κτηματολογίου δεν είχαν ούτε ένα αντίκρουσμα αλήθειας, όπως και τόσα άλλα βέβαια στην Ελληνική πολιτική σκακιέρα.

Και ενώ μέχρι τώρα όλοι αισθανόμεθα δικαιωμένοι, όταν ένα θέμα πολιτικής ατασθαλίας έπαιρνε τον δρόμο της Δικαιοσύνης, τώρα διαπιστώνεται το μέγεθος της χίμαιρας στην ακολουθούμενη τακτική αυτή. Ότι δηλαδή ενώ ο λαός εκλέγει κυβερνήσεις, για να επιλύσουν τα προβλήματα με διοικητικά και Νομοθετικά μέσα και να πατάξουν όλες τις υπαρκτές και πιθανές ακόμα εστίες κακοδιοίκησης και διαφθοράς, κυβέρνηση και αντιπολίτευση μετακυλίνουν τις πολιτικές τους ευθύνες στη δικαστική εξουσία, η οποία δεν στερείται και αυτή ενός μεριδίου διαφθοράς.

Τέλος για όλους εμάς η κατάσταση, ως φαίνεται να έχει στην Δασική Υπηρεσία, στην Αστυνομία, στις Εφορίες, στα Νοσοκομεία και οπουδήποτε αλλού, συνυποδηλώνει χάος και διαφθορά και δεν θά 'πρεπε να οδηγούμαστε περιχαρείς στην Εισαγγελία, αλλά στην πολιτική ευθύνη της κάθε κυβέρνησης και των κομμάτων.

Η Δικαιοσύνη δεν μπορεί να κληθεί να κυβερνήσει ούτε να καλύπτει κενά εξουσίας, διότι έτσι υπονομεύεται ο διακριτός της ρόλος, όπως ορίζει το Σύνταγμα την διάκριση των εξουσιών. Η κακοδαιμονία σ' όλους τους τομείς του Δημόσιου Τομέα δεν λύνεται με δικαστικές αποφάσεις χωρίς ισχύ. Τα προβλήματα χρειάζονται μέτρα στη Διοίκηση, διότι μόνον εκεί μπορούν να επιλυθούν. Και είναι αμφίβολο η κοινωνία ως πότε θα δίνει ανοχή σ' αυτό το συνεχές της παράκαμψης των προβλημάτων δια της τεθλασμένης και της αστείας αλληλομετάθεσης ευθυνών.

Και ενώ αγγίζουμε πλέον την χρεωκοπία του πολιτικού κόσμου, ενοχλούμαστε για το αν και κατά πόσο έχει το δικαίωμα ο Εκπρόσωπος της Εκκλησίας να εκφέρει λόγο για θέματα εκτός των στενών ορίων της εκκλησιαστικής αρμοδιότητας.

Και είναι περίεργη — αν όχι αδικαιολόγητη — αυτή η δυσaréσκεια, διότι μέχρι πρό τινος η Εκκλησία εβάλλετο πανταχόθεν για ουσιαστική απουσία από τα κοινωνικά δρώμενα και την επίγεια πραγματικότητα μέχρι σημείου να βρεθεί στο περιθώριο της τρέχουσας ζωής απολαμβάνοντας κάποιον σεβασμό μουσειακού χαρακτήρα.

Σήμερα όμως που το σκηνικό αυτό έχει αλλάξει κατά πολύ και η Εκκλησία ανανεωμένη αναλαμβάνει δράση εντός της κοινωνίας και αρθρώνει λόγο για παλιές και σύγχρονες πληγές, αυτά τα ελληνοκεντρικά μηνύματά της εκλαμβάνονται ως εισβολή στο ζωτικό χώρο άλλων, πιο αρμοδίων...

Ο λόγος λοιπόν της Εκκλησίας ναι μεν απευθύνεται στον άνθρωπο συνολικά ως πνεύμα και δίνει διεξόδους σε ερωτήματα υπαρξιακής φύσεως που αφορούν την προέλευσή του, την παρουσία του και τον προορισμό του στη γη, αλλά δεν σταματά

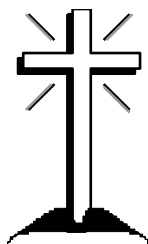
εκεί — ούτε και πρέπει — συνεχίζει και στα προβλήματα της εγκόσμιας ζωής στην καθημερινότητά της και πολύ περισσότερο στα κακώς κείμενα της κοινωνίας μας. Η Εκκλησία λοιπόν μπορεί να έχει άποψη και δικαιούται να την εκφράσει.

Προφανώς έχει το δικαίωμα και η Εκκλησία ως φορέας καθοδηγητικού ρόλου να εκφράσει τις όποιες ανησυχίες της για την αλλοτρίωση της πατρίδας μας σ' όλα τα επίπεδα και να αφυπνίσει, όπως εκείνη νομίζει, τις εθνικές, θρησκευτικές και παραδοσιακές καταβολές του λαού μας, να ανιχνεύσει μέσα μας και να εξαγάγει ό,τι καλό στοιχείο μας απέμεινε, να επικρίνει κιόλας, όπου χρειάζεται, με λεπτότητα, το συγκεκριμένο δημοκρατικό σχήμα για την χαλαρότητά του και την αδυναμία του να περιστείλει την ανομία.

Ο προκαθήμενος της Εκκλησίας ομιλεί ουσιώδη λόγο πλήρους αμεσότητας σ' έναν λαό που κουράστηκε να ακούει αντιπαραθέσεις και βαρυσήμαντες υποσχέσεις έξω από 'κείνα που βιώνει και παρατηρεί να συμβαίνουν. Και σε τελική ανάλυση κάποιος θα 'πρεπε σ' αυτή την θεατρική πλέον Ελληνική κοινωνία να κρατήσει για λίγο — όσο αντέξει και τον αφήσουν — τον ρόλο του Τιμητή. Κάποιος θα 'πρεπε να τολμά να εκφράσει δυσарέσκεια και αγανάκτηση για την αρνητική στάση της κοινωνίας σε προσπάθειες προόδου που απαιτούν ομοψυχία και ενότητα.

Όμως και πάλι όλα τα παραπάνω είναι λίγα εμπρός στην αποστολή της εκκλησίας που έρχεται εκ νέου να εγκύψει πάνω από τις κραυγές οδύνης του λαού της και να διακονήσει. Κάπως έτσι η ορθόδοξη πίστη ευελπιστεί να γίνει επίκαιρη και να ανοίξει ένα παράθυρο στη ζωή μας. Και πρέπει αυτή τη φορά η Εκκλησία ως θεσμός, ιδέα και Πίστη στο άνοιγμά της προς τον κόσμο να επιτύχει στον ρόλο της. Όχι μόνον προσφέροντας μεταφυσική στέγη στο επίγειο αδιέξοδο, αλλά συνεισφέροντας υλικά και ηθικά στις ανάγκες, στηρίζοντας τις προσπάθειες για συνοχή και αλληλεγγύη (χριστιανική αρετή), ενισχύοντας τους θεσμούς της οικογένειας και της παιδείας, προσφέροντας χωρίς ανταλλάγματα και ζώντας παράλληλα και πλησίον με το ποίμνιό της.

Πάνω σ' αυτό το εργώδες καθήκον και ιερό της χρέος και αυτή η ίδια κρίνεται με την σειρά της έσωθεν και έξωθεν και γι' αυτό επιβάλλεται διαρρήδην το νέο της πρόσωπο να είναι αληθινό και όχι απλώς περιβεβλημένο μιας άλλης προσωπίδας υποκεκριμένης αγιότητας.

“Ιδιωτική οδός”

Πρόκειται για δρόμο ανοιχτό με λίγους όμως οπαδούς. Η αρχή του δυσδιάκριτη όμως το τέλος σαφώς καθορισμένο και ορατά ενδιαφέρον. Τα πλαίσιά του είναι τα όρια της υπαρξιακής ελευθερίας. Δεν έχει διασταυρώσεις και είναι μοναχικός, όχι όμως και χωρίς επιστροφή. Είναι απλός και ταυτόχρονα μυστηριώδης, τον προτιμούν πιθανολογικά ομάδες ανθρώπων δυσδιάκριτες δια γυμνού οφθαλμού.

Όταν όλα γίνονται μονότονα ή αφόρητα επώδυνα αυτή η εσωτερική πορεία προσφέρει έναν ...ίσκιο, μία θαλπωρή και έναν βατήρα αισιόδοξης ενατένισης. Εδώ όλα επιτελούνται αθόρυβα, αφού οι άνεμοι κοπάζουν και οι ορίζοντες “ανοίγουν” στις αποχρώσεις, ώστε τα αληθινά αναστήματα των πραγμάτων να διαφαίνονται και οι όποιες αποφάσεις πλέον να λαμβάνονται με την δέουσα αξιοπρέπεια και υψηλοφροσύνη.

Και το αξίωμα είναι ότι πολλά απ’ αυτά είναι προορισμένα να μείνουν εκεί στο ιερό των προσωπικών και ανεκμυστήρευτων βουλευμάτων, διότι από ‘κεί οφείλουν να φωτίζουν την άλλη οδό, την δημόσια... αυτή που κείται ενώπιον της θέας όλων και της αξιολόγησης από κύπτουσες υπάρξεις χρυσής μετριότητας που αγνοούν ευτυχισμένες την πολιτισμική τους στάθμη.

Τελικά ιδιωτική και δημόσια οδός είναι παράλληλες με αδιανόητη της εκδοχή ταύτισης, διότι κινδυνεύουν με αυτοαναίρεση της αποστολής τους.

Όταν συμβεί μάλιστα να εγκαταλειφθεί ή να αγνοηθεί η δημόσια, τότε εκείνη η άλλη, η αθέατη, η ιδιωτική — βαθύτατα προκεχωρημένη πλέον — φέρνει τις δάδες στο τέλος της διαδρομής, εκεί όπου δέεται το Πνεύμα του Κόσμου για την

παλινόρθωση των ονείρων και του Δικαίου. Νοιώθουν τότε τη συλλογική ευθύνη ως προσωπική και σύρουν μόνοι τους το χρέος στη γη που τους γαλούχησε.

Στην ιδιωτική οδό λείπουν τα απαραίτητα “φυλλώματα” και η γύμνια γίνεται απόλυτη τιμή, είδος μη εμπορεύσιμο. Η γαλήνη ψηλαφεί τα ιδεολογικά οράματα, τους ευσεβείς πόθους και τις μεγάλες προσδοκίες και διαπιστώνει τις μεγάλες απώλειες χωρίς την σκουριά των φιλοφρονήσεων.

Έχει την αίσθηση ο πορευόμενος ενός ξέφωτου και μιας υλιστικής αποκόλλησης. Δεν προσπαθεί να αποδείξει τίποτα, έχει ξεπλυθεί από την βροχή της εξιλέωσης για όσα χρεώθηκε και τώρα στεγνώνει τις απόχες του στο φως. Μπορεί ακόμα να συνδράμει άλλες αποδιοργανωμένες υπάρξεις της σύγχυσης και με την ευθυκρισία του να βάλει πράγματα στη θέση τους χωρίς να εισπράξει ικανοποίηση. Όμως το πλείστον απέχει “τοποθετήσεων” και άλλων ανώφελων εξωτερικεύσεων. Ίσως διότι γνωρίζει ότι πολλές δυστυχίες σκορπίστηκαν στους ανθρώπους εξαιτίας των κατά συνείδηση πράξεων άλλων, οι οποίοι δεν εισήλθαν στον κόπο να διακρίνουν μακροπρόθεσμα τις συνέπειες.

Οι νύχτες της ιδιωτικής οδού έχουν χρώμα και διάρκεια. Είναι φυσικά μοναχικές, ήρεμες, όμως ξάγρυπνες και ξαστερωμένες και κατοχυρώνουν μία ελευθερία ιδανική, γιατί η επικοινωνία με την ουσία του κυττάρου είναι άμεση και η συνείδηση αναπαύεται πονεμένη στην αθωότητα. Η Γνώση έχει μία γεύση Απόλυτου χωρίς να στερείται νεανικών ενθουσιασμών και συγκινήσεων. Η καρδιά κρατά το τιμόνι και δεν κάνει λάθη, όπως κάποτε. Κόβει δρόμο μέσα από τους καιρούς και βρίσκει αλήθειες.

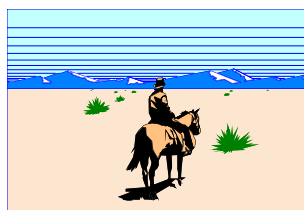
Τότε διακρίνονται όλα καθαρά και με άνεση και οι χορδές της ευαισθησίας δίνουν το μεγαλείο μιας αγάπης χωρίς διεκδικήσεις και μία ευκαιρία στην αιωνιότητα. Τα στοιχεία της φύσης είναι σύντροφοι, σύμβολα, κώδικες μυστηρίων. Ήλιος, αέρας,

βροχή γίνονται οι πνοές της μακαριότητας σε μία πραγματικότητα βιώσιμη υποχρεωτικά και μη ακυρώσιμη.

Κάποια στιγμή προβάλλει στα χείλη μας το ερώτημα. Κατά πόσον υπάρχουν και “φαίνονται” σε μας όλες αυτές οι αγωνιώσες συνειδήσεις που πορεύονται της ιδιωτικής οδού. Μια τέτοια διερεύνηση δεν ξέρουμε αλήθεια πόσο θα ωφελούσε. Ένα χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι σίγουρα η σιωπή και η αισθητή απουσία από τις εκδηλώσεις του πολιτισμού μας που πολλές φορές μας ταΐζει με την ανοχή μας ξυλοκέρατα. Οι άνθρωποι αυτοί προέρχονται από όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας χωρίς να αποκλείονται και οι απλοί θυμόσοφοι της καθημερινότητας που ίσως και να συναντούμε εν αγνοία μας. Συνήθως προβάλλονται με το έργο τους και μόνον με τη συνοδεία μιας ανερυθρίαστης σεμνότητας. Είναι ποιητές, δάσκαλοι, συγγραφείς, μουσικοί, ζωγράφοι, γλύπτες, επιστήμονες, πολιτικοί, ερευνητές, εργάτες όλοι ενός κόσμου που θεμελιώνεται στη θυσία του προσωπικού οφέλους ή ακόμα και θελήματος προς χάριν ενός έργου, μιας ιδέας, μιας Πίστης.

Συνηθίζουμε να τους αναγνωρίζουμε μετά θάνατον και να τους δικαιώνουμε χωρίς ουσιαστικά να πάρουμε τίποτα απ’ αυτούς. Ίσως και να είμαστε για άλλα ταγμένοι πιο μικρά. Πάνω σ’ αυτό οι απόψεις διαχωρίζονται βεβαιότατα χωρίς να υπάρχει κατάληξη.

Μια μικρή ομάδα θαυμαστών τους κρατούν την ανάσα τους σαν ηχώ μέσα τους και με την ψυχή στα δάκτυλα “μέσα στη χτενισιά της θύελλας αποχαιρετούν τα αινίγματά τους” με ύστερη γνώση και πρώιμη απόφαση καινοτόμησης. Η αντοχή τους είναι δεμένη στο μουράγιο της μοναξιάς και δεν θέλουν καμμία επιστροφή φρούδων πεποιθήσεων. Δίνουν μαζί μας τις απλές και επώδυνες αναγκαστικά λύσεις που περιμένει η ζωή και ετοιμάζονται να κλείσουν τα κεφάλαιά τους γεμάτοι αγάπη.

“Έργα και ημέρες εφ’ όλης της ύλης”

[Εφημερίδα “Μετέωρα”, Καλαμπάκα 10.02.1996]

Γι’ άλλη μία φορά η ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας επιβεβαιώνει και επικυρώνει ότι το μόνο που δεν κινδυνεύουμε να μας συμβεί είναι η πλήξη. Και αν αυτή είναι η ευτράπελη οπτική των πραγμάτων, η αληθινή τους όψη θυμίζει τραγωδία, όπου όλοι ευτυχείς και ανίδεοι βρίσκονται σε αναμονή θετικών εξελίξεων, υποδέχονται όμως ξαφνιασμένα το μοιραίο της ανατροπής και της αλλαγής τοπίου.

Έτσι για την νεόκοπη κυβέρνηση γρήγορα έφθασε η ώρα της δοκιμασίας. Ένας καταιονισμός εθνικών προβλημάτων και διπλωματικών διευθετήσεων — μείζονα πολιτικά προβλήματα — άφησαν δυνατό το στίγμα και την σκιά τους στις προοπτικές των λύσεων που όλοι περιμέναμε.

Η κρίση στο Αιγαίο έφερε στο φως και προπάντων ενώπιον της δικής μας φαιδρής ακηδίας την λύσσα των γειτόνων μας να εξέλθουν στη θαλάσσια ζώνη ελεύθερα και χωρίς ειδικούς διαδρόμους. Στην περίπτωση των Ασιατών γειτόνων μας ισχύει το της θεωρίας των αερίων: όσο περισσότερο χώρο τους αφήνουν, τόσο και περισσότερο καταλαμβάνουν.

Πριν όμως καταθέσουμε τα πληγμένα πατριωτικά μας συναισθήματα μέσα από την άδοξη διαδικασία της αποκλιμάκωσης και πριν εξάγουμε την όχι άδικη αισθηματολογία μας για την μείωση του κύρους της χώρας και την ταπείνωση του αγέρωχου φρονήματος στο πεδίο τιμής πατρίδας ένεκα, καλόν και ωφέλιμον θα ήταν ν’ ανοίξουμε την αυλαία του ρεαλισμού στο επώδυνο κοινό μας αίσθημα και να θυμηθούμε επιτέλους την ιστορία μας. Ότι δηλαδή η Τουρκία ανέκαθεν αλλά και

τώρα το μόνον που εξάγει είναι ο ανυποχώρητος εθνικιστικός της ιμπεριαλισμός, πάντα αχώριστος με την εθνική στρατηγική κάτω από ένα απαρασάλευτο εθνικό κέντρο εξουσίας — το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας. Και αν αυτό δεν μας λέει τίποτα, τουλάχιστον να συνειδητοποιήσουμε ότι εκείθεν του Αιγαίου οι κυβερνώντες κάνουν τα θελήματα της Τουρκίας, ενώ εντεύθεν πράττουν “κατά το δοκούν” και μάλιστα αμετανόητοι.

Σε τελευταία ανάλυση σήμερα το πραγματικά ζητούμενο δεν είναι ούτε το σκηνικό της Κρίσης ούτε η διαδικασία αποκλιμάκωσής της, αλλά ο *στόχος της*. Και εκεί πρέπει να επικεντρώνουμε σαν λαός την σοφία μας. Η απειλή πολέμου αιωρήθηκε ασήκωτη σκιά πάνω μας και είναι αλήθεια πως πλανάται ακόμα. Όμως ο πόλεμος καθ’ αυτός δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι όμως ένα ακόμα μέσον προς επίτευξη των στόχων του μεγαλοϊδεατισμού των γειτόνων μας. Στόχους που θέτει η εθνική τους πολιτική για την αποδοχή της Ελληνικής πλευράς να επαναδιαπραγματευθεί το κάθεστώς του Αιγαίου και να αμφισβητηθούν μοιραία τα κυριαρχικά μας δικαιώματα.

Όλα αυτά γίνονται δυνάμει· μία *casus belli* που δεν μας αρέσει τόσο πολύ, ώστε να αποποιούμαστε το γεγονός ότι υφίσταται. Ένα παθολογικό σύνδρομο απώθησης συναρπάζει το σύνολο της κοινωνίας, ώστε να βρίσκει διεξόδους στις αυταπάτες και στους εφησυχασμούς;.

Ένα άλλο μέρος του ιδίου συνόλου караδοкеί πότε θα πέσει κανείς των υπευθύνων σε σφάλμα, πότε θα αστοχήσει μία κίνηση, για να τεθούν οι φωνές στη διαπασών, να ανασκαλεύονται οι πληγές με μοχθηρία. Το αναμενόμενο λάθος τρέφει και κολακεύει την Ελληνική βαρβαρότητα που διατηρεί συχνά μία απόλυτα εγωιστική συνείδηση της ζωής ανεξάρτητη από το καλό του συνόλου.

Έπειτα πάλι, όταν καταλαγιάζουν οι φλόγες των διαφωνιών, τότε ομφαλοσκοπούμε και μικρολογούμε, τότε “διυλίζουμε τον κώνωπα” και έχουμε την μικροψυχία

να ταυτίζουμε το μέλλον της Ελλάδας με την τύχη και την πρόοδο του ενός ή του άλλου κόμματος.

Πέρα απ' όλα αυτά όμως σαν λαός δικαιούμαστε τα λάθη μας καθώς και την άμεση διόρθωσή τους. Η διπλωματική δραστηριότητα στη μακρινή Δύση ν' αποσπάσουμε δίκαιη εύνοια στο θέμα των βραχονησίδων απέτυχε στο σύνολό της. Η Τουρκία είναι το "χαϊδεμένο παιδί" των Αμερικανών. Συγχωρούν και περιθάλπτουν όλες της τις "αταξίες". Πέρα από το ενοχλητικό "των ίσων αποστάσεων" δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ήδη ο Κλίντον, πριν συμβεί το θερμό επεισόδιο, επεσήμανε σε επιστολή του στη Γερουσία το ενδεχόμενο σύγκρουσης των δύο χωρών ακόμη και από παρεξήγηση. Και παρά τις "ανησυχίες του", πρότεινε τελικά την έγκριση πώλησης τακτικών πυραυλικών συστημάτων στην Τουρκία.

Αναγκαστική κατόπιν τούτου η στροφή μας προς την γηραιά Ευρώπη των αργών ρυθμών, των διστακτικών αποφάσεων και των προκαταλήψεων, όταν πρόκειται ειδικά για θέματα Βαλκανικής. Μας αποκαλούν υγρή πυριτιδαποθήκη. Όλοι ανησυχούν για την ισχύ του δικαίου, όταν εκφέρεται από ανίσχυρους και ολίγον ανυπάκουους. Όλοι ανησυχούν, διότι οι Ευρωπαίοι υστερούν σε θέματα κοινωνικής συνείδησης, όταν πρόκειται για άλλα κράτη-μέλη, καθώς είναι ατομιστές στην ψυχολογία και παγεροί στην κίνηση του ενδιαφέροντος. Εντρυφούν στα δικά τους και, αν κάτι προτιμούν από μας, αυτό είναι η πολιτιστική μας κληρονομιά και μόνον και έναντι αυτού μας ανέχονται και μας δέχονται.

Έτσι είμαστε σε μικρή απόσταση από το να ενστερνιστούμε ως έθνος ακόμη μία φορά πως οι συμμαχίες συμφερόντων στη διεθνή πολιτική σκηνή είναι κάθετες και παίζουν ρυθμιστικό ρόλο για όλες τις εκκρεμότητες Διεθνούς Δικαίου, οικονομικών παροχών, εδαφικών οριοθετήσεων και ειρηνευτικών διευθετήσεων. Εδώ ακριβώς είναι αναγκαίο και ένα ακόμη βήμα. Ήρθε η στιγμή να υιοθετήσουμε και εμείς πλέον ενιαία εθνική εξωτερική πολιτική, ίσως στηριγμένη στην πείρα διπλωματών ή ειδικών μελετητών σε θέματα παρόμοιας σημασίας. Έτσι μόνο θα σταματήσουν και οι ατέρμονες διχογνωμίες και η δημαγωγία που ενδημεί σε ανάλογες περιπτώσεις.

Η Ελλάδα αναδιπλώνεται και μετρά τις δυνάμεις της και έχει την υπομονή να ακούει τις φωνές όλων που αδυνατούν να συμφωνήσουν σε πασιφανή θέματα. Την αλήθεια όμως έχουμε ιερή υποχρέωση να την αντιμετωπίζουμε με σοβαρότητα όλοι από κοινού και ορθολογιστές και αισιόδοξοι και ειρηνευτές και φιλοπόλεμοι, χωρίς στρουθοκαμηλισμούς και υστερίες.

Βέβαια ευχής έργο θα ήταν να σωθεί η πατρίδα μας από θέληση της Μοίρας, από την αφοσίωση αυτών των λίγων γνησίων πατριδολατρών που της απέμειναν και νοιάζονται παράφορα για το καλό της. Πολλοί με την σχετική παραπάνω φιλολογία θα οσμιστούν ...εθνικισμό ή κάτι ανάλογο. Εδώ που είμαστε πλέον, δεν έχει και τόση σημασία, δεν μας θίγουν οι έννοιες, αλλά οι αλήθειες.

Καταλάβαμε ότι δεν πρέπει να δώσουμε μάχη για την ειρήνη, διότι δεν πρόκειται πλέον για ειρήνη φιλίας και αλληλοαποδοχής, πρόκειται για ειρήνη ισορροπίας. Και αν αυτός ο τύπος ειρήνης μας τρομάζει, ας θυμηθούμε ότι ο πόλεμος δεν είναι παιχνίδι σαλονιού, όπου τηρούνται κανόνες. Εκεί πλέον διακυβεύεται η ζωή και ο θάνατος, γι' αυτό οι κανόνες οι υποχρεώσεις νεκρώνονται και παραγράφονται.

Και επειδή τα δεδομένα στους συσχετισμούς είναι σκληρά, πρέπει να δεχθούμε την ύπαρξη μιας κάποιας ανεκδήλωτης ανασφάλειας που υποβόσκει μέσα μας για τον αμυντικό μας εξοπλισμό. Η ανάγκη μας για Επαγγελματικό στρατό γίνεται αδήριτη, αφού έχουμε ελλείψεις λόγω της προϊούσας υπογεννητικότητας και της απώλειας οικονομικών πόρων. Ίσως πρέπει να δούμε θετικότερα την εγκατάσταση πλέγματος συστημάτων πυραύλων, διότι απλά η Τουρκία, αλλά και άλλοι γείτονές μας μπορούν να πλήξουν τις μεγαλύτερες Ελληνικές πόλεις. Και όλη αυτή η εγρήγορση δια τον απλούστατο λόγο ότι δεν συνορεύουμε με Ολλανδούς και Βέλγους, αλλά με Τούρκους, Σλάβους, Βούλγαρους, Αλβανούς καθόλου ασκημένους στην αβροφροσύνη των κομπών πολιτισμένων αντιπαραθέσεων και των διαλογικών λύσεων.

Από την θέση όμως των απλών καθημερινών ανθρώπων, όπου οι κύριες έγνοιες τους κυμαίνονται από την ευημερία έως την ησυχία της καλοπέρασης οι παραπάνω καταστάσεις αξιολογούνται και αντιμετωπίζονται κάπως διαφορετικά.

Ο κόσμος δεν πρόλαβε να αφομοιώσει τα γεγονότα επί της ουσίας τους και κάπου ζητά διεξόδους, ζητά φυγή από το δράμα. Έχει αρχίσει κιόλας μία άλλη φάση ιστορικής πραγματικότητας. Τίποτα δεν ξεκαθάρισε ακόμη και ούτε θα ησυχάσει το μένος των αλλοθρήσκων ακόμα και με τις δικλίδες των διεθνών συμβάσεων. Το πρόβλημα είναι όλο δικό μας, είναι Ελληνικό τα μέγιστα και ελαχίστως Ευρωπαϊκό. Και φυσικά ούτε λόγος για αποδόσεις ευθυνών και αιτιάσεις και μεμψιμοιρίες και ξιπασιές σιγουριάς. Η τάση να αντικαθίστανται οι ιδέες από συναισθηματισμό είναι επικίνδυνη και ιδίως στην πολιτική ζωή.

Ύστερα εκείνη η ταύτιση πολιτικής εξουσίας και εξουσίας του Τύπου συνάδει το απρόβλεπτο και το ασύμφορο, αφού ο Τύπος είναι αναμφισβήτητα μία μορφή εξουσίας που δεν είναι υπεύθυνη για τίποτα και ενώπιον κανενός. Συχνά μάλιστα κάνει κατάχρηση της εξουσίας του και αναμοχλεύει τις λάβες αναμειγνύοντας πληροφόρηση και ηθική, είδηση και κρίση, καλό και κακό, αυτό που πρέπει να γνωστοποιηθεί και αυτό που πρέπει τελικά να ενταφιαστεί.

Σ' αυτό το φόντο παίζουν οι πεποιθήσεις των πολιτών, των οποίων η σχέση με το κράτος περνάει από την εγγύηση και την απόλαυση των δικαιωμάτων τους. Επιπλέον μαστίζονται από έντονη νοσταλγία για τις χαρές της ζωής που αλλοιώνονται και γίνονται χίμαιρες.

Έτσι ο κόσμος πλέον στο σύνολό του, όταν λειτουργεί ομαδικά, τρέχει πίσω από μια χίμαιρα. Αυτές τις μέρες η χίμαιρα λέγεται καρναβάλι. Πρόκειται για ξέσπασμα και μάλιστα τόσο ξέφρενο, όση θα είναι και η εσωτερη ταλαιπωρία του αβέβαιου αύριου. Πρόκειται για τελετουργία εξώθησης απωθημένου υλικού.

Αυτές οι εκδηλώσεις δεν γίνεται, δεν μπορούν να σταματήσουν και ίσως δεν έχει νόημα να ματαιωθούν. Αυτές οι διαθέσεις δεν ανακόπτονται. Οι μετέχοντες είναι ασυγκράτητης Μεσογειακής ιδιοσυγκρασίας. Ζουν την ζωή στο κόκκαλο και είναι μεθυσμένοι από έξαψη μεταδοτική. Μοιάζει με ιό που πρέπει να ολοκληρώσει τον κύκλο του. Έχουν το δικαίωμα να βιώσουν το σωστό ή το λάθος της επιλογής τους. Τα προσχήματα και οι συνέπειες εδώ δεν έχουν προτεραιότητα. Σκοπός είναι η υπέρβαση της καθημερινότητας μακριά από ηθικολογικές οριοθετήσεις. Έπειτα υπάρχει αυτή η διάχυτη εορτολογία και η πανηγυρολογία που συμπαρασύρει... τον καθένα μέχρι τα όριά του. Τα χρηματικά οφέλη συνυπάρχουν, ζωντανεύει η εμπορική κίνηση. Πρόκειται για κατάσταση!

Ο κόπος και τα έξοδα είναι εκούσια. Ασφαλώς θα μπορούσε να γίνει καλύτερη διοχέτευση αυτών των χρημάτων. Όστερα δεν μένει τίποτα, τα έξοδα πάνε χαμένα!! Όμως πολλά πράγματα στη ζωή πάνε χαμένα. Τόσο πολλά που θα ήταν θανάσιμο να το αναλογίζεται κανείς. Για τους φλεγματικούς αυτού του τύπου η απορία είναι “καρφιτσωμένη” στο βλέμμα και τους ακολουθεί σαν σκιά. Πού αναβρύει όλη αυτή η διάθεση, η ορμή για χαρά, η δύναμη για εκτόνωση; Τελικά θα πρέπει να μάθουμε να ζούμε με τις διαφορές μας. Επιβάλλεται να βρίσκουμε αυτά που μας ενώνουν, όσα υπάρχουν, όταν υπάρχουν.

Ασφαλώς και η ένταση των καρναβαλικών θα διέλθει, όλα περνούν. Είναι περαστική και γρήγορη και γι’ αυτούς που το περιμένουν με αδημονία και για τους άλλους που είναι αμέτοχοι.

Η επόμενη μέρα μας περιμένει όλους μνημένους των λατρειών και όχι, για να μας αποδώσει τα δεινά της χωρίς να χαριστεί κανενός.

“ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ ΤΩΝ ΗΛΩΝ ”

[“Τα Μετέωρα”, φύλλο 219, 02.10.1998]

Σε περιόδους προεκλογικής αναμέτρησης όλα είναι δυσδιάκριτα ή τουλάχιστον έτσι δείχνουν. Σηκώνεται πολλή σκόνη από τον θόρυβο που προκαλούν οι υποψήφιοι αλλά και τα media που ασχολούνται μαζί τους με το αζημίωτο φυσικά. Και ο αγώνας τους έχει ένταση, διάρκεια αλλά και αβέβαιο αποτέλεσμα, καθώς όλοι αισθάνονται ανασφαλείς παγιδευμένοι στην διεκδίκηση της εξουσίας.

Και εδώ οφείλουμε την διευκρίνηση ότι και ο τομέας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι φορέας εξουσίας όμως αποχρώσης συλλογικότητας. Και το “παιχνίδι” αυτό είναι σκληρό, χωρίς ξεκαθαρισμένους κανόνες και όρια δράσης, όπου όλοι είναι αποφασισμένοι να κερδίσουν. Είναι μία μάχη (για τους ειδήμονες) όλη αυτή η διαδικασία του πείθιν και συνεταιρίζεσθαι χωρίς ανακωχή αλλά και χωρίς μετωπικές συγκρούσεις, χωρίς ανοιχτούς λογαριασμούς. Το φοβερότερο χαρακτηριστικό αυτής της κομψής διαμάχης είναι το ότι όλα μεταβάλλονται συνεχώς και αδιαλείπτως και οι λόγοι και οι δεσμεύσεις τηρούνται μόνον μέχρις εμφανίσεως κάποιων άλλων... πιο δελεαστικών και πιο ωφέλιμων αντιστοίχως.

Και ασφαλώς όλο το παραπάνω σκηνικό δεν ταιριάζει σε όλες τις ιδιοσυγκρασίες και όλες τις αντοχές. Οι “άκαπνοι” μένουν “εκτός” και γίνονται συχνά εύκολη λεία για τους πιο ικανούς και ανεδειγμένους. Για τους υπόλοιπους τώρα της αντίπερα όχθης που δεν μετέχουν ενεργά αλλά κρίνουν και καθορίζουν υπάρχει το πεδίο των επιφυλάξεων που τους κρατά σε μία απόσταση ασφαλείας — και έτσι πρέπει.

Τελικά ένα από τα πλέον δύσκολα τέτοιων περιόδων είναι το να τις ζεις κριτικά και όχι συναισθηματικά, δηλαδή όχι με υπερβολή συναισθήματος. Και αυτό όχι γιατί πρέπει να αποβάλλεις το ένδυμα ψυχής που συνιστά την ιερότητα θεσμών, όπως της φιλίας ή της ευγνωμοσύνης ή των μύχιων πραγμάτων του προσωπικού βίου. Ο μόνος και επαρκής λόγος της αναγκαιότητας πλέον να ζεις κριτικά την εποχή σου είναι να βλέπεις καθαρά, όπως κάτω από το φως του ήλιου, και αντικειμενικά πρόσωπα, πράγματα, καταστάσεις. Κάτι τέτοιο κοστίζει ηθικά, βέβαια, αν όχι μόνον πολιτικά. Η καλοπροαίρετη αμφιβολία είναι συχνά σύμφορη για όποιον επιδιώκει απώτερους σκοπούς και το καλύτερο αύριο δεν είναι το πρώτο μέλημα της παραφιλολογίας των εκλογών.

Όμως αυτή η επίφαση που οδηγεί στις σωστές αποφάσεις δεν έχει πολλούς οπαδούς, γιατί την θεωρούν ψυχρή και άψογη την γνώση χωρίς τη ζέση της συμπάθειας και του προσεταιρίζεσθαι.

Και αλήθεια με ποιο δικαίωμα έρχονται όλοι αυτοί ν' αγγίξουν συνειδήσεις, να τις θέσουν διλήμματα και να τις βγάλουν έξω από την τροχιά τους;

Με ποιο δικαίωμα υποδεικνύει κανείς στον εκλογέα ιδέες περί του πρακτέου, ορίζει, εξηγεί και υπόσχεται χωρίς να κομίζει κάτι νέο;

Ποιος τελικά έχει το καλύτερο υπόμνημα των ημερών που θα 'ρθουν και ποιος μπορεί να πραγματοποιήσει απλά και διακριτικά χωρίς απώλειες και τριβές και διχασμούς; Πώς να πλησιάσει κανείς τους συνανθρώπους του και πώς να κερδίσει την αποδοχή συνειδήσεων γεμάτων από διλήμματα και αμηχανία;

Ποιος μπορεί να εγγυηθεί στους ρομαντικούς και ακραιφνείς ιδεολόγους ότι ο αγώνας δεν είναι για θέσεις, για αμοιβές και επιμίσθια, για διακρίσεις χωρίς νόημα, για υλική ευμάρεια.

Ποιος μπορεί να ξεχωρίσει στον καταιονισμό των μηνυμάτων ανθρώπους άξιους να διεκπεραιώσουν έργο αλλά και ανιδιοτελείς; Διότι ανιδιοτέλεια και ικανότητα δεν βαδίζουν πάντα χέρι-χέρι και δεν κοσμούν ένα και το αυτό πρόσωπο πάντοτε.

Τέτοιες λοιπόν ημέρες και ώρες “οι άλλοι” είναι το ένα σκέλος της αδιάκοπης έγνοιας των υποψηφίων. Το άλλο σκέλος αυτής της έγνοιας είναι ο εαυτός τους σε ό,τι τον απαρτίζει και τον κάνει αξιόμαχο και ικανότερο.

Αλλά τώρα πια πολιτική κάνουν όλοι και όχι μόνον οι πολιτευόμενοι. Όλοι έχουν την πολιτική τους απέναντι στα όσα διαδραματίζονται. Γι’ αυτό και κανείς δεν είναι σίγουρος για τίποτα και καλά θα κάνει να μην είναι.

Αξίζει άραγε σε τίποτα ο τύπος της ηγεσίας που κερδίζει τις υποθέσεις αλλά χάνει τις συνειδήσεις; Και αν μερικοί απαντήσουν καταφατικά, τότε μέχρι ποιου σημείου είναι δυνατόν η πολιτική πρακτική να είναι αδιάφορη στο ηθικό χρέος και στην συναισθηματική αξίωση;

Όσο και αν οι θιασώτες της πολιτικής είναι μυημένοι σ’ ένα είδος πολιτικού ρεαλισμού, οι απλοί άνθρωποι πάντα θα έχουν ένα υποβόσκον συναίσθημα, έναν ιδεολογικό κόσμο, κάποιες ηθικές απαιτήσεις και μ’ όλα αυτά ως γνώμονα θα μετρούν τα πάντα. Δεν μπορούν ποτέ οι άνθρωποι να ενστερνιστούν τις ψυχρές αφαιρέσεις της πολιτικής και ας κάνουν πολιτική σ’ όλο το μάκρος του βίου τους.

Ήρθε όμως η ώρα να αδράξουμε και άλλον θιασώτη των πολιτικών πραγμάτων, πολύ δριμύτερο και καθόλου ακίνδυνο. Ο ρόλος του Τύπου, των ΜΜΕ γενικότερα δεν είναι καθόλου άμωμος. Αλήθεια τι άλλο γνωρίζουν τα media από το να

αναμειγνύουν τις λάβες, να υπερβάλλουν, να παραποιούν προφασιζόμενα έρευνα πηγών σε βάθος και υποσχόμενα αποκαλύψεις σε λάθος χρόνο και με λάθος τρόπο;

Πόσο συμβάλλουν στις εκλογικές διαμάχες, ποιον συμπαθούν και προβάλλουν και πόσο υποδαυλίζουν τις συνειδήσεις αποσπώντας από διαδικασίες φθοροποιές και ζημιογόνες απολαβές γενναίες;

Ο 20^{ός} αιώνας ήταν ο αιώνας των ΜΜΕ και της προπαγάνδας. Και εδώ εμφιλοχωρεί ακόμα μία από τις τόσες αδικίες του κόσμου μας. Οι πολιτικοί καλώς-κακώς λογοδοτούν κάποτε για τα έργα και την πολιτεία τους, αναλαμβάνουν εκούσια-ακούσια τις όποιες ευθύνες, ενώ οι άνθρωποι των μέσων ουδέποτε ενώπιον κανενός ανέλαβαν ευθύνη των κινήσεών τους ούτε λογοδότησαν ποτέ για τις αδικίες, τα λάθη και τα αίσχη τους. Και πρέπει να κλονιστεί ακόμα περισσότερο η εμπιστοσύνη όλων απέναντί τους. Και κάτι άλλο. Αν σηκώσουμε το κεφάλι μας από την εκλογική υστερία και κοιτάξουμε γύρω μας τις γραμμές που περικλείουν αυτό που λέμε "τόπος" μας, τι θα δούμε; Εδώ βρίσκονται οι αντιπαροχές, τα αυθαίρετα, οι μισοτελειωμένοι δρόμοι, οι τοπικοί άρχοντες που ασφαλοστρώνουν τόσο όμορφα τις τρύπες λίγο πριν τις Δημοτικές εκλογές, οι μονόδρομοι όπου είναι αδύνατη η διέλευση μέσα από αυτούς, τα κτίρια που υψώθηκαν πελώρια και έκλεισαν την θέα των Μετεώρων και οι πολλές καφετέριες που συλλέγουν αδιακρίτως όλους τους νέους που κουράστηκαν από την οικογενειακή θαλπωρή.

Ελπίζουμε πάντως να κλείσει αυτός ο κύκλος ομαλά και να λιγοστεύσει το παράλογο, το παρασκήνιο, ο αυταρχισμός, η απάτη, τα ψιμύθια μήπως και σταματήσουμε να κάνουμε δικά μας του κόσμου τα παθογενή και τις ανήκεστες βλάβες σκέψεων και συνειδήσεων.—

